

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

Bakalářská práce

Andrea Volková

2012

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

Právo na výživné, jeho uplatňování a vymáhání

Autor: Andrea Volková
Vedoucí práce: doc. JUDr. Jan Hejda, Ph.D.
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Datum odevzdání : 16. 3. 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Ve Štěpánovicích, dne 16. 3. 2012.

.....

podpis

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou stanovení a vymáhání výživného, resp. vyživovací povinností rodičů k dětem. Pro porozumění tématu popisuje základní pojmy, jimiž jsou rodina, manželství a vyživovací povinnost a zachycuje postupy příslušných orgánů, vedoucí ke stanovení a vymožení stanoveného výživného. Rovněž sleduje uvedené postupy ve vybraných zemích Evropské unie a snaží se v nich nalézt inspiraci pro zlepšení situace v ČR. Na závěr se zabývá mezinárodními úmluvami a způsoby stanovování a vymáhání výživného za hranicemi naší země.

Annotation

This thesis deals with the issues of prescription and enforcement of maintenance and parents maintenance obligation to children. In order to understand the topic describes the basics concepts, which are family, marriage and maintenance obligation and describes procedures of the competent authorities, which are responsibly for determination and enforcement of maintenance. Furthermore, this thesis monitors these procedures in the selected countries of the European Union and tries to find out an inspiration to improve the situation in the Czech Republic. At the end, the thesis concerns about international treaties and ways of setting and enforcing maintenance outside of the country.

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu práce

doc. JUDr. Janu Hejdovi, Ph.D.

za odborné vedení a cenné rady při zpracování zadaného tématu.

1	ÚVOD.....	8
2	VYMEZENÍ POJMŮ	10
2.1	Rodina	10
2.2	Manželství, vznik manželství, zánik manželství, rozvod.....	11
2.3	Rodinné vztahy, rodičovská odpovědnost.....	14
2.4	Vyživovací povinnost, výživné.....	17
2.5	Zálohování výživného.....	18
3	STANOVENÍ VÝŽIVNÉHO	20
3.1	Subjekty vyživovací povinnosti	20
3.2	Vznik vyživovací povinnosti	21
3.3	Zánik vyživovací povinnosti.....	23
3.4	Posuzování příjmů, schopností a možností povinného	24
4	VYMÁHÁNÍ VÝŽIVNÉHO	30
4.1	Ohlášení neplacení výživného oprávněným.....	30
4.2	Postup PČR.....	31
4.3	Postup státního zastupitelství a soudu.....	35
4.4	Výkon rozhodnutí, návrh na nařízení exekuce.....	35
4.5	Účinná lítost.....	38
5	ZÁKONNÉ PROSTŘEDKY STANOVOVÁNÍ A VYMÁHÁNÍ VÝŽIVNÉHO, VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EU	39
5.1	Slovensko	40
5.2	Německo	41
5.3	Finsko.....	43
5.4	Nizozemsko.....	44
5.5	Francie.....	46
5.6	Vymáhání výživného v rámci EU	47
5.7	Mezinárodní úmluvy	49

6	ZÁVĚR	52
7	LITERATURA.....	57
8	SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A NÁKRESŮ	60

1 ÚVOD

Téma „Právo na výživné, jeho uplatňování a vymáhání“ jsem si zvolila proto, že se mě osobně, ale i mého blízkého okolí, velmi dotýká. Asi každá dívka sní o tom, že potká svého prince, se kterým bude jednou stát v krásných bílých šatech před oltářem a budou si slibovat na věky své „ANO“. Budou mít spolu několik krásných, zdravých dětí a s celou touto vysněnou rodinou budou žít, dokud je smrt nerozdělí. Bohužel se někdy tato pohádka mění ve smutnou realitu nedorozumění a hádek, psychického a fyzického napadání a v mnoha případech končí rozvodem. Přestože se sňatečnost v České republice rok od roku snižuje a spousta mladých párů dává přednost tzv. „soužití na psí knížku“, nemění to nic na faktu, že se rozvodovost u nás stává novodobým trendem. Na tuto nelibou situaci bohužel doplácí nejvíce ti, které jsme přivedli na svět. Jsou naší budoucností a měli bychom je ochraňovat, jsou to naše děti. Stávají se zbraní v boji zvaném rozvod. Než bychom se my, rodiče, dohodli tak, aby naším rozchodem a odlukou od jednoho z nás trpěly děti co nejméně, řešíme právě přesně své nekonečné spory. A protože jsme tedy my, rodiče, ve většině případů tak nerozumní a neschopní se dohodnout, doufáme, že nám v těchto patových situacích pomůže náš právní systém.

Jak předepisují někteří naši zákonodárci, neměli bychom spoléhat pouze na pomoc orgánů činných v trestním řízení, ale naopak se co nejvíce snažit o to, aby ke smíru a dohodě došlo bez pomoci těchto institucí. Pouze v případě neřešitelných situací bychom měli mít jistotu v tom, že existuje někdo, kdo nám pomůže. Přestože naše zákony hovoří jasně a srozumitelně, čímž by měly umocňovat naši jistotu v tuto pomoc, praxe a zkušenosti bohužel tento pocit spíše snižují. I když náš právní systém zná logické a účinné postupy na řešení problematiky stanovování a vymáhání výživného, objevují se bohužel situace, které staví mnohdy nemalé překážky institucím, které se tímto zabývají. Jsou jimi např. obtížně zjistitelné příjmy povinných, převádění majetku povinného na

ostatní členy rodiny a to vše právě proto, aby bylo znemožněno stanovení vyššího výživného.

Z důvodu pochopení základních pojmů, týkajících se tohoto tématu, věnuje se bakalářská práce nejdříve jejich vymezení a poté podrobně popsáním postupům, kterými jsou řešeny otázky stanovování a vymáhání výživného.

Pro inspiraci je v této práci uvedeno několik příkladů, jak se s těmito problémy potýkají vybrané země Evropské unie. V mnoha bodech se jejich postupy podobají těm našim. Ovšem právě některé odlišné způsoby stanovování, vymáhání, ale hlavně zálohování výživného by při dobré vůli našich zákonodárců velmi pomohly při řešení těchto situací v České republice. Vzhledem k tomu, že jsou naše soudy povinny řešit i rozvody smíšených manželství, neobejdou se bez pomoci mezinárodních úmluv. To je důvod, proč se tato bakalářská práce krátce pozastavuje i u této problematiky.

Způsobem komparace přístupů jednotlivých vybraných států Evropské unie řeší tato bakalářská práce postupy stanovování a vymáhání výživného, resp. vyživovací povinnosti rodičů k dětem. Výsledkem bude, na základě vybraných postupů používaných v uvedených zemích Evropské unie, shrnutí a návrh na zlepšení postavení oprávněných v České republice.

2 VYMEZENÍ POJMŮ

Tuto část práce věnuji popisu základních pojmů, týkajících se daného tématu, kterými jsou rodina, vznik a zánik manželství a následně vyživovací povinnost rodičů k dětem.

2.1 Rodina

Citát:

„Zdárná rodina je ten nejkrásnější dar Boží. Já bych ji přirovnala k naladěné lyře: každá struna jiný tón, a přece vspolku nejčistší souhlas“.
(Božena Němcová)

Definice pojmu „Rodina“ se liší podle druhu vědeckého přístupu, který uplatníme.

Z psychologického hlediska je rodina „*společenská skupina spojená manželstvím, nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí*“¹. Sociologie nahlíží na rodinu jako na „*formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti*“². Z definic je zřejmé, že se oba vědní přístupy pohledem na rodinu jako takovou shodují, rozdíl je však při pohledu na funkci rodiny. Mezi základní funkce rodiny patří složka biologicko – reprodukční. Psychologie se zabývá zejména emocionální funkcí rodiny, sociologie funkcí socializační, tedy výchovnou. Vzhledem k tomu, že se tato práce věnuje výživnému, je nutné zmínit velmi důležitou a mnohými v této souvislosti opomíjenou funkci ekonomickou neboli zabezpečovací.

Z právního hlediska není rodina nijak definována, protože „*rodina jako taková nemůže vystupovat v právních vztazích, nemůže nabývat majetek, dědit ani*

¹ HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303- X, s. 512

² JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 80-7178-535-0, s. 206

uzavírat smlouvy“³. Rodinu tedy tvoří její členové, kteří mají vůči sobě vzájemná práva a povinnosti.

2.2 Manželství, vznik manželství, zánik manželství, rozvod

Manželství je jednou z nejběžnějších forem svazku mezi mužem a ženou. Pro mnohé je uzavření manželství událostí, prostřednictvím které vzniká nová rodina, instituce, která je nejvhodnější pro výchovu dětí. Zákon o rodině definuje manželství jako „*trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem*“.⁴ Vzor Velké Británie dal u nás vzniknout kampani Národní týden manželství, která se snaží posílit všeobecné mínění o důležitosti manželství a podporuje programy zaměřené na rozvoj manželství v ČR. Vzhledem k neustálému snižování sňatečnosti u nás, je tato činnost považována za velmi záslužnou.

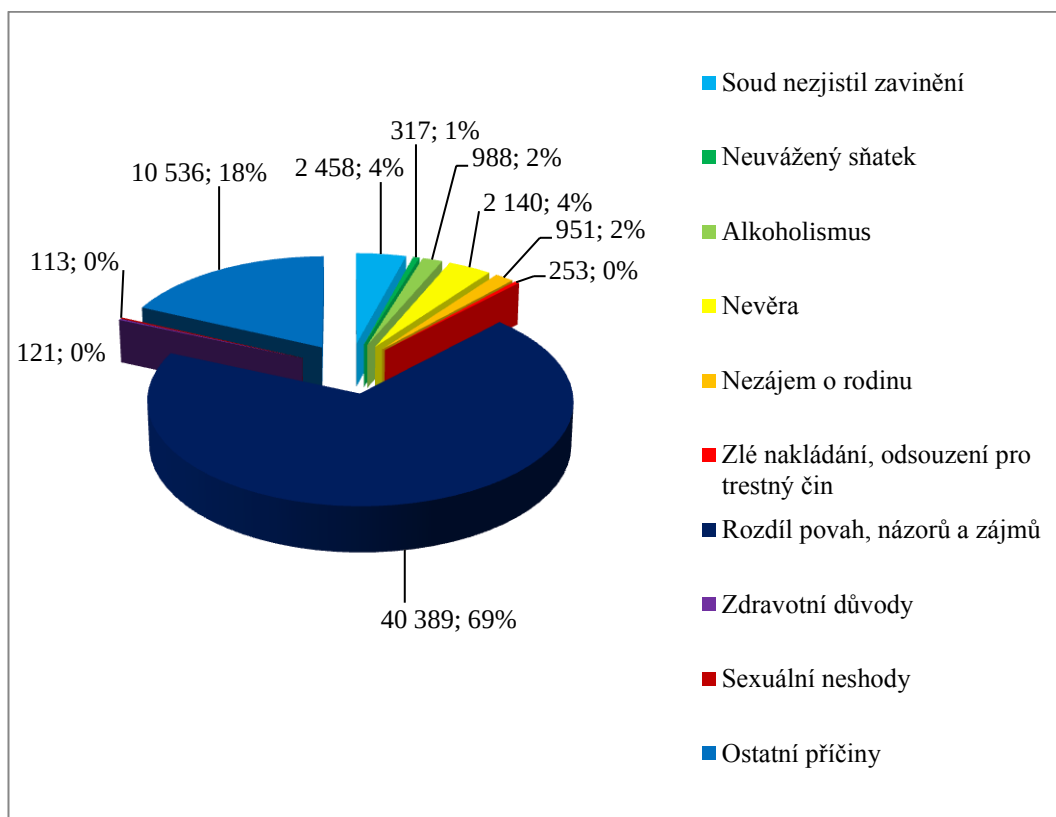
Zákon hovoří o tom, že manželství vzniká za účelem založení rodiny a důsledné výchovy dětí. Z tohoto důvodu mají budoucí manželé neboli snoubenci, kteří chtějí uzavřít manželství, znát navzájem svůj zdravotní stav a charakterové vlastnosti. Teprve tehdy mohou zaručit účelnost manželství a předejít jeho rozpadu, z důvodu např. rozdílnosti povah. Tato podmínka je stanovená zákonem, avšak reálně těžko kontrolovatelná. Přesto možná už zde začíná problém, který později končí u rozvodového stání. Podle Českého statistického úřadu „*statistika příčin rozvratu manželství potvrzuje stále čtenější využití obecných příčin (kategorie rozdílnost povah a ostatní) před konkrétně formulovanými příčinami*“.⁵ Statistika potvrzuje, že v roce 2009 byly tyto obecné příčiny uváděny při rozvodu v 87,4% (podrobně viz. graf č.1), přičemž dvě třetiny z nich připadaly rozdílnosti povah. Konkrétní příčiny rozvodu jako jsou alkoholismus, nevěra či nezáměr o rodinu, zdají se tak být druhořadým problémem.

³ CHODĚRA, O., *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0217-7, s.10

⁴ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

⁵ <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost,12.8.2011>

Graf č. 1 – Příčiny rozvodovosti v roce 2009

Zdroj: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>, 12.8.2011, vlastní úprava

Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství učiněným před obecním úřadem pověřeným vést matriky, popřípadě úřadem, který plní jeho funkci, (dále jen „matriční úřad“) nebo před orgánem církve nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem.“⁶ Z tohoto zákona vyplývá, že je možné zvolit mezi občanským a církevním sňatkem. Pro uzavření církevního sňatku je nutné doložit osvědčení, které vydává příslušný matriční úřad a které nesmí být více než tři měsíce staré. Jedná se o potvrzení o splnění všech zákonem stanovených požadavků.

Účast dvou svědků je v případě uzavírání občanského i církevního sňatku nutná.

⁶ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Manželství nemůže být uzavřeno mezi nezletilými, předky a potomky, sourozenci, ani mezi osobami v příbuzenském vztahu založeném na osvojení. Také jej nelze uzavřít mezi vdanou ženou nebo ženatým mužem, totéž platí v případě registrovaného partnerství. Toto rovněž platí pro osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům. Takto uzavřené sňatky jsou neplatné resp. neuzavřené.

Zánik manželství nastává smrtí jednoho z manželů nebo prohlášením jednoho z manželů za mrtvého. Další formou zániku manželství je rozvod. Ten je bohužel v České republice nejčastějším způsobem zániku manželství. Jak uvádí Český statistický úřad, za rok 2009 bylo v České republice schváleno 29 133 návrhů na rozvod. Tak připadá na deset sňatků, jejichž počet v tomto roce dosahoval 47 862, skoro šest rozvodů. V zákonu o rodině najdeme dva způsoby rozvodu. Jedním je smluvený čili nesporný rozvod, druhým rozvod sporný.

V případě nesporného rozvodu se nezjišťují příčiny, ale musí být splněny zákonem dané podmínky. Těmi jsou souhlas obou manželů, minimálně roční trvání manželství a skutečnost, že manželé spolu nejméně šest měsíců nežijí. Manželé jsou rovněž povinni předložit soudu doklady o vypořádání majetkových vztahů. V případě, že jsou v manželství nezletilé děti, je nutné předložit „*pravomocné rozhodnutí soudu o schválení dohody o úpravě poměrů k nezletilým dětem pro dobu rozvodu*“⁷. Tento typ rozvodu předpokládá, že jsou manželé dohodnuti na výchově a výživě jejich dětí. V takovém případě je rozvodové řízení pouhou formalitou. Pokud manželé předloží všechny výše uvedené dohody, resp. smlouvy s úředně ověřenými podpisy, soud manželství okamžitě rozvede.

Druhý typ rozvodu, tzv. sporný, je poněkud složitější. Nastává v případě, že se manželé nedohodnou např. na vypořádání společného majetku, na výchově a výživě dětí nebo v případě, že jeden z manželů s rozvodem nesouhlasí. Zde je soud, jak požaduje zákon, povinen zjistit zda je manželství skutečně hluboce a trvale rozvráceno. V případě přítomnosti nezletilých dětí se zjišťují i příčiny rozvratu manželství, protože jak hovoří zákon „*mají-li manželé nezletilé děti,*

⁷ CHODĚRA, O., *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0217-7, s.96

nemůže být manželství rozvedeno, bylo-li by to v rozporu se zájmem těchto dětí, daným zvláštními způsoby“⁸.

O tomto bodu by se dalo dlouze polemizovat, protože je velmi těžko zjištěitelné, co je skutečně zájmem dětí. Jestli soužití s jedním z rodičů za cenu nižšího komfortu, ale v podmínkách vyhovujících řádné výchově a vzdělání nebo přežívání v rodině, kde je díky dvěma příjmům slušné živobytí, ale zároveň je to rodina, jejíž vztahy tvoří v lepším případě pouze hádky a spory. Ponižování, vyhrožování a nepřiměřené bití v případě horším. U takového druhu rozvodu snad ani nejsou důležité ostatní faktory, jako např. kdo a čím tuto situaci zapříčinil. Bohužel se zrovna těmito faktory mnozí soudci, možná až zbytečně podrobně, zabývají. Pokud totiž dojde manželská krize až před rozvodový soud, je nutné řešit otázky budoucího vývoje, tzn. zajistit, aby dítě, které je rozvodem vždy nejvíce postiženo, trpělo jeho následky co nejméně.

Je velmi důležité zajistit pravidelné a vyvážené stýkání rodičů s dětmi. V mnoha případech je totiž jeden z rodičů povinen platit výživné, ale své dítě může vídat jen pár hodin jednou za čtrnáct dní, mnohdy pod dohledem sociálního pracovníka, někdy mu není umožněno druhým rodičem vídat dítě vůbec. Přitom pokud má tento rodič povinnosti, kde jsou jeho práva? Dalším velmi opomíjeným problémem je finanční stránka. Je všeobecně známé, že výše stanovovaného výživného nepokrývá ani základní náklady spojené s výchovou a výživou dítěte, natož aby mu zajistilo stejně materiálně hodnotný život jako před rozvodem rodičů. To jsou tedy nejdůležitější témata, kterými by se měly soudy při rozvodových řízeních zabývat.

2.3 Rodinné vztahy, rodičovská odpovědnost

Rodinné vztahy můžeme definovat jako společenské vztahy, které vznikají mezi manžely, rodiči a dětmi a ostatními rodinnými příslušníky. Toto se týká také osvojitelů a osvojců, pěstounů a opatrovníků. Rodinné vztahy lze rozdělit do tří

⁸ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

základních druhů. Jsou to vztahy mezi rodiči, dětmi a příbuznými v dalších generacích, vztahy mezi manžely a vztahy náhradní rodinné výchovy.

Stejně jako u všech ostatních právních vztahů, jsou obsahem i těch rodinných práva a povinnosti. Tyto však na rozdíl od práva občanského nesmějí subjekty práva rodinného smluvně převádět. Nelze tedy na někoho jiného převést povinnost k dítěti ani rodičovská práva.

Rodičovská odpovědnost je pojem, který definuje souhrn práv a povinností, které mají rodiče při péči o nezletilé dítě. Jedná se o péči o jeho mravní, rozumový, citový a tělesný vývoj. Rodiče jsou povinni chránit zájmy dítěte, řídit a dohlížet na jeho jednání. Rodičovská odpovědnost náleží oběma rodičům. Pokud jeden z rodičů nežije, není znám, je nezletilý nebo nemá způsobilost k právním úkonům, zůstává odpovědnost druhému rodiči.

Někteří rodiče bohužel tuto povinnost nerespektují, nezajímají se a nestarají se o své nezletilé děti. Tyto děti většinou hledají zázemí jinde. Tak se obvykle stávají součástí sociálních skupin, které tráví volný čas objevováním alkoholu, kouřením a užíváním drog a toto většinou vede k výtržnictví a trestné činnosti dětí. Takoví rodiče se sami dopouštějí trestného činu, neboť *„ohrožování mravní výchovy mládeže podle §217 tr. zák. se dopouští ten, kdo vydá, byť z nedbalosti, osobu mladší osmnácti let nebezpečí zpustnutí tím, že mu umožní vést zahálčivý nebo nemravný život, anebo svádí k takovému životu“*⁹. Zde hrozí trest odnětí svobody až na dva roky.

Taktéž zákon pamatuje na rodiče, kteří bez ohledu na zdraví dítěte souhlasí nebo dokonce sami podávají svým nezletilým dětem alkohol. I v tomto případě se rodiče dopouštějí trestného činu, který je trestán odnětím svobody až na jeden rok.

Na druhé straně se můžeme setkat s rodiči, kteří své děti při sebemenších chybách či nepřesnostech tvrdě trestají. Tato výchova bohužel velmi často končí týráním a dalším násilím. Linka bezpečí denně zaznamenává až devět telefonátů na téma týrání, zanedbávání péče a zneužívání dětí. Stejně jako ohrožování mravní výchovy mládeže, zná zákon trestný čin - týrání svěřené osoby. *„Za týrání*

⁹ CHODĚRA, O., *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0217-7, s.36

*se považuje jednání, kdy pachatel nepříznivě působí na tělesnou nebo psychickou stránku svěřené osoby. Pachatel svým nakládáním projevuje hrubý stupeň necitelnosti a bezohlednosti vůči dítěti*¹⁰. Tento trestný čin je trestán odnětím svobody na šest měsíců až tři roky. Pokud tato trestná činnost probíhá na více osobách zvláště surovým způsobem nebo pokračuje-li po delší dobu, zvyšuje se tento trest na dva roky až osm let odnětí svobody.

Rodičovská odpovědnost může být z různých důvodů pozastavena, omezena nebo zrušena. Pozastavení rodičovské odpovědnosti může nastat v případě, kdy některý z rodičů nemůže svou rodičovskou povinnost plnit. Těmito důvody může být nemoc, dlouhodobý pobyt rodiče v zahraničí nebo výkon trestu odnětí svobody. Tímto přecházejí veškerá práva a povinnosti výhradně druhému z rodičů. V případě, že k pozastavení došlo u obou rodičů, musí být dítěti ustanoven poručník.

Omezení je na rozdíl od pozastavení rodičovské odpovědnosti pro rodiče sankcí. Nastává v případě, že rodič neplní své povinnosti nebo se chová k dítěti nevhodným způsobem. Pokud rodič závažným způsobem zanedbává nebo zneužívá svoji rodičovskou odpovědnost, může soud rodiče jeho odpovědnosti zbavit úplně.

Zbavení rodičovské odpovědnosti je přísnou sankcí a je soudem voleno v případě, že se rodič dopustí úmyslného trestného činu, např. jako spolupachatel, pomocník nebo návodce k trestnému činu, který je spáchán nezletilým dítětem. V těchto případech rodiče vycházejí z toho, že dítě, kterému ještě nebylo patnáct let, nemůže být za svůj trestný čin potrestáno. Ani jedna z těchto změn v rodičovské odpovědnosti, nezabavuje rodiče povinnosti platit výživné. Problémem je však, stejně jako v případě rozvodů, toto výživné z povinných rodičů vymáhat.

¹⁰ CHODĚRA, O., *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0217-7, s.36

2.4 Vyživovací povinnost, výživné

Vyživovací povinností rozumíme povinnost rodičů zabezpečit své děti do té doby, než se osamostatní a jsou schopny se živit samy. Existuje řada dalších druhů vyživovacích povinností, jako vyživovací povinnost dětí vůči rodičům, vyživovací povinnost mezi manžely, příspěvek na výživu rozvedeného manžela atd. My se však budeme zabývat pouze vyživovací povinností rodičů k dětem.

S pojmem vyživovací povinnost úzce souvisí pojem výživné, který ovšem není v zákoně konkrétně vymezen. Je však zřejmé, že pod tímto termínem rozumíme určitou formu zabezpečení, v našem případě zabezpečení dítěte. Výživné má zajistit dítěti, které přišlo po rozvodu o přímou péči jednoho z rodičů, plnohodnotný život. S tímto souvisí pojem odůvodněné potřeby dítěte. Tyto potřeby, ke kterým přihlíží soud při stanovování výživného, jsou podle daného případu různé. Mění se v závislosti na věku dítěte, jeho zdravotním stavu, způsobu jeho přípravy na budoucí povolání apod. Zde zákon hovoří o tom, že *„tam, kde to majetkové poměry povinného rodiče připouštějí, lze za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor zabezpečujících zejména přípravu na budoucí povolání“¹¹*.

Tyto potřeby jsou závislé také na schopnostech a možnostech rodičů. Tam, kde jsou rodinným standardem např. zahraniční dovolené několikrát ročně nebo nákladné koníčky dítěte, je i toto odůvodněnou potřebou dítěte. Částka, kterou má povinný rodič dítěti poskytovat, měla by tedy zahrnovat polovinu nákladů na výživu, ošacení, vzdělání i mimoškolní aktivity. Rovněž by měla dítěti zajistit stejný životní standard jako před rozvodem rodičů.

Nejvýraznějším faktorem pro změnu potřeb dítěte je však již zmíněný věk. Batole má nesporně rozdílné potřeby než dítě v době dospívání. Z tohoto důvodu by mělo výživné automaticky procházet určitými změnami během vývoje dítěte. Opět se vrátíme k Českému statistickému úřadu, který ve statistice za rok 2003 uvádí roční vydání za výchovu a výživu jednoho dítěte (věk zprůměrován) ve výši

¹¹ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

průměrně 87.822,- Kč. Vzhledem k tomu, že jsou průměrné měsíční náklady na výchovu a výživu dítěte 7.319,- Kč, jak je možné, že průměrná výše výživného v České republice je cca 1.500,- Kč?

Zákon pamatuje také na situaci, kdy po rozvodu rodiče stále žijí ve společné domácnosti. V takovém případě je vyživovací povinnost plněna naturálně, např. bydlení, ošacení, atd. Pokud bývalí manželé žijí odděleně, stanoví soud ve většině případů plnění výživného v penězích. V odůvodněných případech může soud „rozhodnout o povinnosti uložit peněžní částku určené pro výživné splatné v budoucnosti“¹². To znamená, že pokud má povinný např. vysoce rizikové podnikání nebo sezónní práci, soud takto zajistí, aby bylo výživné řádně placeno.

Dalším způsobem plnění výživného je jeho započtení. Všeobecným započtením rozumíme úkon, kdy dvě osoby vůči sobě přiznají pohledávky a závazky, které se tak touto dohodou buďto vyrovnají, nebo u jednoho z nich sníží. Jedná se o jednostranný právní úkon, tzn. že stačí, aby jeden z účastníků rozhodl o započtení pohledávek a závazků a druhý je povinen toto akceptovat. U výživného je však zákonem stanovena výjimka, která říká, že započítat nároky je možné pouze dohodou s oboustranným souhlasem. Pokud se jedná o nezletilé dítě, nelze tuto formu plnění použít.

2.5 Zálohování výživného

Při rozboru zákonných prostředků stanovování a vymáhání výživného ve vybraných zemích EU se setkáme s pojmem zálohování výživného. Tento pojem nalezneme i v historii naší země, konkrétně v zákoně o zálohování výživného dětem §57/1948 Sb. Tento zákon se týkal dětí mladších 18 let, s výjimkou max. do věku 24 let a to v případě, že se připravují na své budoucí povolání. Totéž platí pro děti tělesně či duševně postižené, které se o sebe nemohou postarat samy.

¹² CHODĚRA, O., *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0217-7, s.92

Další podmínkou bylo stanovení nároku na výživné a situace, kdy je vymáhání nároku na toto výživné obtížné. Obtížným vymáháním se rozumí neúspěšná exekuce po dobu 3 měsíců od jejího zahájení. Zálohování dávek výživného fungovalo v tom smyslu, že pokud byly splněny výše uvedené předpoklady, poskytoval stát prostřednictvím komisí okresní péče o mládež, na žádost oprávněného, zálohy na výživné a to ve výši nejbližší splatného měsíčního výživného. Tím, že stát poskytl tuto dávku oprávněnému, přecházel na něj nárok oprávněného na výživné do výše této zálohy. Tuto pohledávku si stát po povinném vymáhal sám s tím, že povinný byl povinen uhradit navíc i zvláštní poplatek ve výši 10% z této dávky.

Postup vedoucí k zažádání o zálohy výživného byl velmi jednoduchý. Žádost podal oprávněný na k tomu určeném tiskopise u komise okresní péče o mládež. Tato povolila výměr poskytování záloh a zároveň vyzvala povinného, aby jí platil dávky výživného splatné od té doby, od kdy byla povolena záloha. Tato komise měla pravomoc přezkoumat výši výživného a pokud bylo toto výživné nepřiměřené, mohla vyzvat soud k jeho úpravě.

Tento zákon o zálohování výživného také pamatoval na tzv. spolupůsobení úřadů, kdy vyžadoval povinnost spolupůsobení soudů a veřejných úřadů. Bohužel neměl dlouhého trvání. Pozbyl účinnosti ke dni 1. 1. 1953 zákonem o sociálně právní ochraně mládeže § 69/1952 Sb. Přesto byla do roku 1991 formou různých sociálních dávek zajištěna pomoc rodičům a dětem v situacích, kdy povinný rodič výživné neplatil.

Od roku 2001 bylo poslanecké sněmovně předloženo několik návrhů zákona, týkajících se zálohování výživného, ale ani jeden z nich nebyl přijat. Je jasné, že by znovuzavedení tohoto systému bylo spojeno s velkou administrativní agendou a následně s velkými výdaji ze státního rozpočtu. Otázkou však zůstává, zdali neřešení této situace nebo nepřijetí takového zákona, není pouze věcí nevůle našich politických představitelů. Jasným projevem nevůle je např. projev tehdejšího ministra práce a sociálních věcí Petra Nečase z poslanecké sněmovny ze dne 17. 10. 2007. Proti přijetí návrhu zákona na tzv. státní alimenty, kdy bylo

navrženo, aby v některých případech hradil stát dlužné výživné, argumentoval takto: „*Důsledkem přijetí tohoto zákona - a tuto otázku si, prosím, položíme každý z nás - bude to, že se bude ještě méně platit výživné a dlužné výživné se bude ještě méně vymáhat proti stávajícímu stavu prostě proto, že celá řada nezodpovědných rodičů, resp. rodičů, kteří rezignovali na soudní postupy, se právě spolehne na to, že je tady stát a stát to vyřeší za ně*“¹³. Není tento projev pouze alibismem našich zákonodárců? Spíše ano, protože je evidentně pro naše veřejné činitele snazší, nechat se oprávněné trápit nekončícími soudními řízeními, nespočítatelnými trestními oznámeními a nekonečnými hodinami strávenými na úradech státní sociální podpory, než aby konečně zavedli systém, který se o tyto oprávněné postará takovým způsobem, aby se nedostávali do situací blízkých hmotné nouzi.

3 STANOVENÍ VÝŽIVNÉHO

Aby mohla být stanovena výše výživného, je nutné prověřit schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného, ale také potřeby oprávněného, v našem případě dítěte. V této kapitole se budeme věnovat postupům při stanovování výživného.

3.1 Subjekty vyživovací povinnosti

Podle druhů vyživovacích povinností odvozujeme její subjekty. Jsou to tedy v první řadě děti, rodiče, další příbuzní, manželé, rozvedení partneři a neprovdané matky. Tyto subjekty, v našem případě rodiče, se mohou dohodnout jak na způsobu péče, tak na výživném. Toto se však stává velice zřídka. Proto se tyto otázky většinou řeší pomocí soudu. Soud je nucen zjišťovat majetkové poměry rodiny a skutečné příjmy rodičů dítěte, což bývá někdy velký problém.

¹³ <http://www.mpsv.cz/cs/4735>, 15.8.2011

3.2 Vznik vyživovací povinnosti

Vyživovací povinnost vzniká se vznikem rodičovství, tj. u matky narozením dítěte, u otce po určení otcovství. Zákon o rodině vychází z tradiční římské zásady „*mater semper certa est, pater incertus, tj. matka je vždy jistá, otec nejistý*“¹⁴. V případě, že v matrice není uveden ani jeden z rodičů, přistupuje se i k určení mateřství. To se stává např. při záměně dětí, v situaci, kdy matka neporodí ve zdravotnickém zařízení nebo u dětí nalezených.

Určení otcovství se stanovuje na základě tří domněnek. První domněnka vychází ze situace, že „*narodí-li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třicátého dne po zániku manželství nebo jeho prohlášení za neplatné, považuje se za otce manžel matky*“¹⁵. Vzhledem k tomu, že zákon o rodině ukládá manželům povinnost věrnosti, nebylo by logické, aby se při řešení každého případu prověřovalo otcovství dítěte. Tato domněnka tedy platí automaticky. S určením otcovství také souvisí jeho popření. Otec může popřít své otcovství ve lhůtě šesti měsíců od chvíle, kdy se dověděl, že se jeho manželce narodilo dítě. Matka může popřít otcovství ve lhůtě šesti měsíců ode dne narození dítěte.

V případě, že nelze použít první domněnku, tedy pokud se dítě narodí matce neprovdané, manželství je prohlášeno za neplatné, nebo se dítě narodí po uplynutí třicátého dne po zániku manželství, používá se domněnka druhá. Podle této domněnky se za otce považuje muž, který s otcovstvím souhlasí. Je ovšem nutné, aby svůj souhlas učinil před matričním úřadem. I muž, který se stal otcem díky souhlasnému prohlášení, může své otcovství popřít. Lhůta k popření otcovství je stejná jako u první domněnky, rozdíl je však v termínu, od kterého lhůta běží. Šest měsíců je počítáno buďto ode dne určení otcovství, nebo v případě určení otcovství u ještě nenarozeného dítěte ode dne jeho narození.

Pokud nedojde k určení otcovství podle prvních dvou domněnek, je nutné přistoupit k domněnce třetí. Po podání návrhu se otcovství určuje při soudním

¹⁴ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita a Jan Šabata, 2006. ISBN 80-7239-192-5, s.187

¹⁵ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

řízení. Podle třetí domněnky se za otce „považuje muž, který s matkou dítěte souložil v době, od které neprošlo do narození dítěte méně než sto osmdesát a více než tři sta dnů, pokud jeho otcovství závažné okolnosti nevylučují“¹⁶. Velmi zářející je, že pokud se v této době matka stýkala s více muži, nemůže sice podat návrh na určení otcovství na všechny najednou, ale pokud je u jednoho žalovaného muže otcovství vyloučeno, může žena podat návrh na určení otcovství u muže dalšího. V samotném řízení matka prokazuje, že v kritické době se žalovaným mužem souložila a poté je použito znaleckých posudků. Nejčastěji je využíváno posudků z oborů hematologie, sexuologie, gynekologie, antropologie a nejpreciznějších metod DNA diagnostiky.

Jakmile je tedy stanoveno otcovství, popř. mateřství, vzniká tím vyživovací povinnost rodičů k dětem. V případě rozpadu vztahu rodičů je nutné určit, komu bude dítě svěřeno do péče. Buďto se tito dohodnou, což se stává ve výjimečných případech, nebo svěřením do péče určí soud.

Pokud soud svěří dítě do péče jednomu z rodičů, jedná se o tzv. individuální péči. Potom je druhému z rodičů uložena povinnost platit výživné.

Další možností je péče tzv. střídavá. Taková péče je určena oběma rodičům současně, přičemž je jasné dané období, kdy se který rodič bude o dítě starat. V souvislosti s tím je upravena vyživovací povinnost oběma rodičům tak, aby byla plněna ve chvíli, kdy je dítě u jednoho z rodičů a naopak.

Poslední možností, jak může soud rozhodnout je tzv. společná péče. V tomto případě je dítě svěřeno do péče oběma rodičům, přičemž není určeno, s kým bude dítě žít ani který z rodičů bude platit výživné. Tento případ péče je uplatnitelný především tehdy, kdy rodiče po rozvodu dále sdílejí jednu domácnost a jsou schopni se na všem dohodnout.

Bohužel se velmi často stává, že rodiče nerespektují rozhodnutí soudu, který upravuje výchovu dítěte a rodič, který má dítě v péči neumožňuje pobyt dítěte u toho druhého. Tento rodič se dopouští trestného činu dle „ustanovení

¹⁶ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

§ 171 trestního zákona, který upravuje trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí.¹⁷ Pokud je tomuto rodiči uložena pokuta za nerespektování soudního rozhodnutí, je následně možné přejít k zahájení trestního řízení a výši trestu odnětí svobody je možno stanovit až na jeden rok. Zpravidla je tento trest ukládán podmíněně.

3.3 Zánik vyživovací povinnosti

Jak již bylo zmíněno, vyživovací povinnost trvá do té doby, dokud se dítě není schopno žít samo. To znamená, kdy je dítě schopno hradit si odůvodněné potřeby samo z odměn za vykonanou práci, přičemž příjmy z takové práce musí být pravidelné a postačující. Zákon sice stanovuje tuto podmínku jako jedinou, avšak důvody zániku vyživovací povinnosti jsou také např. uzavření manželství dítěte, osvojení nebo smrt oprávněného či povinného.

Vyživovací povinnost v případě uzavření manželství dítěte zaniká, protože vzájemná vyživovací povinnost manželů předchází vyživovací povinnosti rodičů k dětem.

Pokud je dítě osvojeno, zaniká vyživovací povinnost z důvodu zániku práv a povinností mezi osvojencem a jeho původní rodinou.

V případě smrti povinného nebo oprávněného zaniká vyživovací povinnost proto, že je založena na příbuzenství a to smrtí jednoho ze subjektů zaniká. Tato vyživovací povinnost je dědičná pouze tehdy, jedná-li se o částky splatné do dne úmrtí povinného.

Z toho vyplývá, že se v zákoně neuvádí konkrétní věk, dokonce není nutná ani zletilost dítěte pro zánik vyživovací povinnosti. Jedinou hranicí při trvání a zániku vyživovací povinnosti je věk 26 let a to jen pokud se dítě, neboli oprávněný, soustavně věnuje přípravě na své budoucí povolání, tedy středoškolskému nebo vysokoškolskému studiu. Vyživovací povinnost trvá i v případě, že na toto studium navazuje výrobní praxe nebo vědecká činnost. To

¹⁷ CHODĚRA, O., *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0217-7, s102

však neplatí, pokud oprávněný ukončí přípravu na své budoucí povolání a rozhodne se pro studium jiného oboru, který nenavazuje na předchozí obor ani nezvyšuje již dosaženou kvalifikaci. Tato věková hranice se týká také dětí, které nejsou schopny se živit samy pro svůj špatný zdravotní stav.

Poslední možností pro zánik vyživovací povinnosti je dohoda a uznání oprávněného, že pro další vyživovací povinnost nejsou podmínky.

3.4 Posuzování příjmů, schopností a možností povinného

Jakmile je dohodou rodičů nebo soudem určen způsob péče o dítě, je nutné zaměřit se na stanovení výše výživného. Pro jeho stanovení se pamatuje na dvě důležitá hlediska. Jedním hlediskem jsou odůvodněné potřeby oprávněného, druhým schopnosti a možnosti povinného. Tato dvě hlediska se vzájemně podmiňují a nelze řešit jedno bez druhého, protože životní úroveň dítěte má být přizpůsobena životní úrovni rodičů, resp. ostatních členů rodiny. Není tedy možné dítěti přisuzovat vyšší životní standard než mají ostatní členové rodiny nebo naopak. Při stanovování výživného je velmi důležité posoudit možnosti a schopnosti obou rodičů, protože tyto se musí doplňovat a tvořit tak celek, díky kterému je dítěti poskytnuto vše, co potřebuje. Jedná se především o to, že pokud rodiče spolu nadále žijí v jedné domácnosti, nebude finanční stránka výživného tak náročná, jako když dítě žije pouze s jedním z rodičů a životní náklady jsou tak automaticky vyšší. Nedílnou součástí stanovování výživného je věk dítěte. Jak již bylo uvedeno, podle věku dítěte se odvíjí i jeho potřeby.

Schopnosti a možnosti povinného je nutné posuzovat odlišně. Za schopnosti považujeme tělesné a duševní vlastnosti povinného. Tedy jeho zdatnost, zdraví, nadání, ale také jeho zkušenosti a vzdělání. Na základě těchto vlastností je možné usuzovat o schopnosti povinného pracovat v jakémkoli zaměstnání, vykonávat jakoukoli pracovní činnost.

Po posouzení schopností je nutné se zaměřit na možnosti povinného. Ty se

odrážejí v demografických podmínkách, zaměstnanosti resp. nezaměstnanosti v dané oblasti atd. Pokud rodič plně využívá svých schopností a k tomu má dané možnosti, je pro stanovení výše výživného rozhodující výše skutečného výdělku.

Problém nastává v případě, kdy má povinný schopnosti i možnosti, ale z důvodu pohodlí, neochoty pracovat nebo z důvodu snížení výživného, nevyužívá těchto možností a raději přijímá hůře placenou práci. Potom by se měl při stanovování výše výživného posuzovat výdělek, kterého by povinný mohl dosáhnout.

Totéž by mělo platit i v případě, že povinný odmítá pracovat vůbec. Zde nastává situace, kdy by měl soud spolupracovat s úřady práce a pracovními agenturami, využít jejich databází volných míst a podle schopností povinného určit, zda možnosti pracovat nemá nebo jich nevyužívá. Je absolutně nemyslitelné, bohužel u nás naprosto běžné, aby povinný nepracoval a tím odůvodňoval svou neschopnost platit výživné na děti. Zákon sice pamatuje na tyto rodiče, § 213 Trestního zákona, který hovoří o tom, že trestného činu se dopouští ten „*kdo neplní, byť z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného*“¹⁸ a hrozí odnětím svobody až na jeden rok, v případě úmyslného neplnění až na dva roky. V případě, že toto neplnění povinností vydá oprávněného do nebezpečí nouze, pak odnětím svobody na šest měsíců až tři léta. Tento způsob řešení je žalostně málo využíván. Rodič, který pečuje o dítě, je takto vystavován kolotoči trestních oznámení, nekončících soudních stání a nesmyslnému dokazování svého oprávnění.

Vzhledem k tomu, že v dnešní době spousta lidí soukromě podniká, vzniká také problém s určením příjmů z této činnosti. V době, kdy naší zemi vládne šedá ekonomika, zaměstnanci dostávají velkou část platu tzv. na ruku, podnikatelé a živnostníci poskytují služby tzv. bez dokladu, nelze přesně určit skutečný příjem povinných. Poté se bohužel běžně stává, že soud není schopen shromáždit skutečné podklady na stanovení výživného. Je nucen držet se potvrzení

¹⁸ CHODĚRA, O., *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0217-7, s.103

o minimálních příjmech a daňových přiznání s uměle navýšenými náklady a nepřiznanými příjmy. Soud je sice povinen posuzovat celou situaci firmy, její hmotný a nehmotný majetek, pracovat s jejím účetnictvím, ale mnohdy jim postačí již zmíněné potvrzení či daňové přiznání.

V případě, že soud není schopen jednoznačně určit příjmy povinného, považuje jeho průměrný čistý měsíční příjem za patnáctinásobek životního minima. I přes tuto výraznou částku se některým povinným vyplatí své skutečné příjmy nedokládat a k výpočtu výživného využít této částky. Pak je možné a bohužel se stává, že majitel firmy s miliónovými příjmy je povinen na své dítě platit částku, která však nepokrývá náklady spojené se zachováním stejného standardu dítěte jako před rozvodem rodičů. V těchto případech jsou děti nuceny vzdát se nákladných koníčků a změnit svůj životní styl. Tímto pak nejsou zajištěny oprávněné potřeby dítěte, protože k těmto potřebám nepatří pouze stravování a ošacení, ale také kulturní, sportovní a rekreační potřeby.

Otázkou také je, zdali jsou tyto nákladné potřeby pro vývoj dítěte nezbytné. Převážná většina dětí je vychovávána ve finančně průměrných, často podprůměrných rodinách, přesto nedostatek těchto nadstandardů vývoj dětí rozhodně nenarušuje.

Při stanovování výživného je nutné zohledňovat nejen příjmy z pracovní činnosti, ale také příjmy jiné, doplňující. Mezi ně patří např. starobní nebo invalidní důchod, náhrady škody při ztrátě zaměstnání z důvodu pracovního úrazu, jednorázové odměny, naturálie, odměny z dohod konaných mimo pracovní poměr, renty. Nezanedbatelné jsou také odměny za autorská práva, zlepšovací návrhy, objevy a vynálezy. U určitých profesí se zohledňuje i tzv. zpropitné.

Majetkové možnosti se týkají zejména takového majetku, který povinnému přináší výnos nebo umožňuje úsporu jeho nákladů. Jedná se především o dům, byt, úspory, výhru ve státem uznané loterii. Specifickou kategorií jsou cenné sbírky např. obrazy nebo známky. Ty se zohledňují v případě, že není možno z příjmů povinného určit odpovídající výživné. Poté lze požadovat zpeněžení části nebo celé této sbírky.

S tím souvisí další z problémů, které jsou soudy nuceny řešit. Je to zbavování se majetku povinných formou daru ostatním členům rodiny jen proto, aby tak byl snížen nárok oprávněného na vyšší výživné.

Závazky povinného jsou také důležitou součástí při stanovování výživného, protože ty mohou výrazně omezovat jeho možnosti platit výživné. Může se jednat o vyživovací povinnosti k dalším osobám v rámci zákonné povinnosti. Pokud povinný vyživuje osoby nad tento rámec, posuzují se tyto výdaje pouze výjimečně, např. v případě vyživování oboustranně osiřelého dítěte, zemřelého sourozence atd.

Rovněž situaci rodiče, který o dítě pečuje je nutné při stanovování výživného zohlednit. Nejedná se pouze o příjmy a majetkové možnosti, ale také o další částky, které mohou v souvislosti s péčí o dítě příjem pečujícího rodiče značně navýšit. Jedná se o rodičovský příspěvek, sociální příplatek, příspěvek na bydlení, dopravu atd.

S tímto souvisí další našimi zákonodárci velmi opomíjený problém. Přestože povinný výživné neplatí, je rodič pečující o dítě povinen toto výživné uvádět do svých příjmů. Takto umělé a nepravdivé navýšení příjmů zpravidla vede k zamítnutí žádostí o výše uvedené podpory a pomoci.

V současné době probíhá on-line petice tzv. Spravedlivé alimenty, kterou realizuje Asociace neúplných rodin. Ta se snaží donutit naše vládní představitele, aby se začali zabývat otázkou výživného takovým způsobem, který by zajistil dětem z rozvedených rodin slušný život nad hranicí chudoby nebo životního minima.

Tato petice řeší otázky výše výživného. Podle údajů Českého statistického úřadu požaduje výživné 6.700,- Kč na měsíc a dítě. Zmiňuje velmi důležitou, bohužel naprosto zanedbanou otázku automatické valorizace výživného podle míry inflace. Bez nových soudních jednání, podobně jako je to v případě důchodů.

Automaticky by měl také povinný pravidelně předkládat potvrzení o svých příjmech, protože v dnešní době se výše mezd velmi rychle mění, ale výživné

zůstává od rozsudku stejné. Stejně tak petice navrhuje, aby zjišťování skutečnosti, zdali je nebo není povinný schopen plnit své povinnosti, stálo na straně povinného a ne na straně soudu.

Dalším bodem je požadavek nastavení úročení neplaceného výživného stejným způsobem jako jsou úročeny jakékoli jiné dluhy.

Jedním z nejdůležitějších bodů této petice je návrh, aby odsouzením povinného za zanedbání povinné péče a uložením trestu, nedocházelo k oddlužení povinného. Je přece absolutně nemožné, aby povinný odsouzením k podmíněčnému trestu odnětí svobody nebo uložením obecně prospěšných prací ztrácel povinnost uhradit vzniklý dluh, který má ke svému vlastnímu dítěti.

Petice také požaduje povinnost soudů určovat konkrétní splátkový kalendář neplatičům výživného. Přijmout taková opatření, aby vymahatelnost výživného v praxi nebyla neřešitelným problémem. Toto by se dalo řešit dalším návrhem, přenesením povinností na širší rodinu povinného, tedy na rodiče, prarodiče, případně stávající manželku atd.

V případě, že by byla tato výzva, nebo alespoň některé z jejích bodů, vládou ČR vyslyšena, byla by Policii ČR a našim soudům ušetřena spousta práce a dala by vzniknout spoustě spokojených, byť neúplných rodin.

V posledních dvou letech jsou zaváděny tzv. tabulky pro výpočet výživného (viz. tabulka č. 1), které by měly pomoci soudcům při jeho stanovování. Jsou pouze informativní a doporučující, soudy se jimi řídit nemusí. Někteří soudci si tuto novinku velmi pochvalují, naopak jinými jsou naprosto ignorovány. Tabulky jsou rozděleny podle věku dítěte, od kterého se odvíjí podíl z platu povinného.

Tabulka č. 1 – Návrh na stanovování výživného

věk dítěte	podíl z platu v %
0 - 5	9 - 13
6 - 9	11 - 15
10 - 14	14 - 18
15 - 17	17 - 21
18 a více	18 - 24

Zdroj: <http://www.vyzivne.info/kovarova.html>, 13. 7. 2011, vlastní úprava

Tyto tabulky jsou použitelné převážně na jedno dítě, u rodin s více dětmi by měl soudce rozhodovat podle svého uvážení. Ukázkou jsou uvedené příklady č. 1 – 3.

Příklad č. 1: Anička

Dívka Anička, 11 let, trvale v péči otce, který pracuje jako projektant s měsíčním příjmem 25.000,- Kč. Její matka je zaměstnána jako zdravotní sestra, s měsíčním příjmem 16.000,- Kč. **Návrh na výši výživného** je 14 – 18% z platu matky, tudíž celková výše výživného hrazeného matkou by činila 2.240 – 2.880,- Kč měsíčně.

Příklad č. 2: Toník

Chlapec Toník, 8 měsíců, trvale v péči matky, která čerpá rodičovskou dovolenou s měsíčním příjmem 7.600,- Kč. Otec povoláním řidič autobusu s měsíčním příjmem 22.000,- Kč. **Návrh na výši výživného** je 9 – 13% z platu otce, tudíž celková výše výživného hrazeného otcem by činila 1.980 – 2.860,- Kč.

Příklad č. 3: sourozenci Anička a Toník

Sourozenci Anička, 11 let a Toník, 8 měsíců, oba trvale v péči matky, která čerpá rodičovskou dovolenou s měsíčním příjmem 7.600,- Kč. Otec podnikatel, s měsíčním příjmem 68.000,- Kč. **Návrh na výši výživného** pro Aničku 14% z platu otce, tedy 9.520,- Kč, pro Toníka 9% z platu otce, tedy 6.120,- Kč, tudíž celková výše výživného hrazeného otcem by činila 15.640,- Kč.

Zdroj: <http://www.vyzivne.info/kovarova.html>, 13. 7. 2011

Zavedení těchto tabulek je považováno za velký úspěch už proto, že na jejich základě jsou rodiče schopni lépe se na výši výživného domluvit. Jejich používání také pomohlo ke zkrácení délky soudních řízení a vedlo ke snížení počtu odvolání. Pro rodiče, kteří pečují po rozvodu o dítě, je to jistě příznivá změna. Otázkou zůstává, jak se bude nadále dařit prokazovat skutečný příjem povinného.

4 VYMÁHÁNÍ VÝŽIVNÉHO

Vymáhání výživného je v naší společnosti obrovským, často neřešitelným problémem. Proto se v této kapitole zaměříme na postupy, kterými tento proces probíhá, pokusíme se vytvořit jakýsi manuál, pro co nejrychlejší a nejsnadnější řešení našeho případu podle možností, které nám dávají zákony ČR.

4.1 Ohlášení neplacení výživného oprávněným

Pokud se oprávněný, v našem případě nezletilé dítě, dostane do situace, kdy mu povinný přestane platit výživné, jsou zde dvě možnosti jak tuto situaci řešit. Zástupce dítěte určený soudním rozhodnutím, tedy rodič, který o dítě pečuje, může podat trestní oznámení na PČR, návrh na nařízení exekuce nebo použít oba způsoby najednou.

Nejdříve se zaměříme na podání trestního oznámení. Zanedbání povinné výživy řeší §196, zák. č. 40/2009 Sb. Trestního zákona. Na jeho základě je možné podat trestní oznámení a to v případě, že k neplacení výživného dochází po dobu delší čtyř měsíců jdoucích po sobě. Pokud povinný svévolně krátí jednotlivé dávky nebo neplatí pravidelně a tím narůstá celkový dluh, je možné podat trestní oznámení přesto, že podmínka čtyř měsíců jdoucích po sobě, není na první pohled splněna.

Trestní oznámení je možno podat na kterékoli stanici Policie ČR nebo příslušném státním zastupitelství. Mělo by obsahovat několik důležitých náležitostí. Jsou jimi: kdo trestní oznámení podává, vyličení skutku, kterého se trestní oznámení týká, označení podezřelého, v našem případě je vždy znám, popř. označení svědků a dalších důkazů, jsou-li známy.

Pro co nejrychlejší a nejpresnější šetření je nutné do trestního oznámení uvést co nejvíce informací týkajících se případu, tedy rozsudky soudů, jejich data a čísla jednacích, způsob placení resp. neplacení výživného povinným, pokud možno informaci, kde se povinný zdržuje atd. Toto vše je nutné doložit kopiemi dokladů, tj. rozsudků, výpisů z účtů nebo potvrzení o platbách, popř. výzvy k uhrazení dlužné částky.

Poté co PČR obdrží toto trestní oznámení, popř. sepíše sama s oprávněným protokol trestního oznámení, je povinna na požádání ve lhůtě třiceti dnů vyrozumět oprávněného, jak bylo s trestním oznámením naloženo a jaká opatření byla učiněna.

4.2 Postup PČR

Ve chvíli kdy má PČR k dispozici trestní oznámení, sepíše záznam o zahájení úkonů trestního řízení. Nyní je nutné nashromáždit veškeré informace k tomuto případu, proto PČR vyzve oprávněného, povinného, popř. zletilé děti k podání vysvětlení.

Oprávněný je povinen zodpovědět řadu důležitých otázek pro úplnost trestního spisu. Ten musí obsahovat informace o trvání manželství mezi oprávněným a povinným, počtu dětí, které se v tomto manželství narodily, jakým rozhodnutím byly tyto děti svěřeny do péče.

V jaké výši bylo stanoveno výživné, zdali bylo později upravováno, kdy a v jakých částkách, jakým způsobem povinný plnil svou vyživovací povinnost a jaká je celková dlužná částka, pro kterou bylo podáno trestní oznámení. Je nutné uvést, zdali bylo již v minulosti ze stejného důvodu podáno trestní oznámení, zda

byl povinný odsouzen, či byl podán návrh na nařízení exekuce.

Další důležité informace týkající se výdělku oprávněného, zda pobírá dávky sociální péče či státní sociální podporu od úřadu práce. Fakt, zda oprávněný žádal městský úřad o vyplácení příspěvku na výživu napoví, bylo-li dítě vystaveno, stavu hmotné nouze, v důsledku neplacení výživného povinným.

Oprávněný vysvětlí, jakým způsobem povinný projevuje zájem o děti, stýká-li se s nimi, kupuje-li dárky, popř. plní-li vyživovací povinnost jiným způsobem, např. úhradou nájmu, školních nákladů atd.

Pokud oprávněný má informace o povinném, tj. jeho bydliště, zaměstnání, rodinný stav, osoby žijící ve společné domácnosti, uvede je taktéž do spisu.

Zletilé dítě odpovídá na otázky, co je mu známo o povinném, kdy od rodiny odešel a co ví o neplacení výživného.

Zdali se stále připravuje na budoucí povolání, popř. jaké jsou náklady spojené s touto přípravou. Jedná se o pomůcky, školení, řidičský průkaz atd. Je nutné zjistit, jak je dítě finančně závislé na rodiči, který o ně pečuje, vypomáhá-li si přivýdělkem, popř. k čemu peníze z přivýdělku používá.

Další otázky jsou obdobné jako u povinného, tedy kdo žije ve společné domácnosti, zda o ně povinný projevuje zájem atd.

Povinný je nucen zodpovědět, kromě základních otázek o trvání manželství, počtu dětí, plnění resp. neplnění vyživovací povinnosti atd. i otázky týkající se jeho zaměstnání. Je nucen konkrétně uvést adresy zaměstnavatelů, výdělky, zda zaměstnavateli nahlásil vyživovací povinnost a bylo-li mu výživné z platu sráženo. Z jakých důvodů jednotlivá zaměstnání opustil a jakým způsobem si hledal práci v době, kdy byl nezaměstnaný.

Pokud je povinný v dlouhodobé pracovní neschopnosti, musí uvést jméno ošetřujícího lékaře a poskytnout souhlas se zveřejněním zdravotní dokumentace.

Pro ucelení spisu jsou důležité informace o tom, zdali povinný s někým žije ve společné domácnosti a jeho nákladech na domácnost. I povinný vysvětluje, jakým způsobem projevuje zájem o děti.

Veškeré tyto informace jsou obligatorně podloženy zprávami z městského úřadu, odboru státní sociální podpory a evidence uchazečů o zaměstnání. Okresní správa sociálního zabezpečení a zpráv od zaměstnavatelů.

Pokud byl povinný v minulosti trestně stíhaný a odsouzený pro trestný čin zanedbání povinné výživy, je nutné zajistit předchozí rozsudek, popř. obžalobu, aby bylo možné přesně uvést období, za které je povinný nově stíhán. Stává se totiž, že je povinný nově stíhán v době, kdy je ve výkonu trestu odnětí svobody. Pak je nutné zajistit zprávu z věznice, kde musí být uvedeno období pobytu ve věznici, zda povinný nahlásil vyživovací povinnost, zda pracuje a pokud ne, tak z jakého důvodu.

Pokud dítě opustí základní školu a připravuje se na budoucí povolání, dokládá se potvrzení o tomto studiu, popř. náklady s ním spojené.

Jakmile jsou shromážděny veškeré důkazy, PČR je důkladně prošetří. Poté následuje, buď odložení případu protože nebyly shledány důvody nebo je vystaven záznam o sdělení podezření. Důvodem pro odložení případu může být např. dlouhodobá nemoc nebo nezaměstnanost povinného.

Následně je Policií ČR povinný opět předvolán, ale tentokrát již ne k podání vysvětlení, ale k výsledku jako podezřelý. Při tomto výsledku uvádí totéž jako při podání vysvětlení, ale také důvody svého jednání resp. nejednání. Následně je celý trestní spis postoupen Službě kriminální policie a vyšetřování.

Služba kriminální policie a vyšetřování zahájí trestní stíhání a povinný je opět vyslechnut, tentokrát jako obviněný. Na rozdíl od vysvětlení je jeho výpověď zaprotokolována v procesně dále použité formě. Pokud je vyšetřování ukončeno, předloží jej kriminální policie spolu s návrhem na podání žaloby státnímu zastupitelství.

Statistiky Policie ČR (viz. tabulka č. 2) ukazují úspěšnost řízení a předání věci státnímu zastupitelství. Za zmínku také stojí každoroční zvyšování případů zanedbání povinné výživy, přičemž vysokým procentem se na tomto trestném činu podílí recidiva povinných (viz. graf č. 2).

Tabulka č. 2 – Statistický výkaz kriminality – Zanedbání povinné výživy

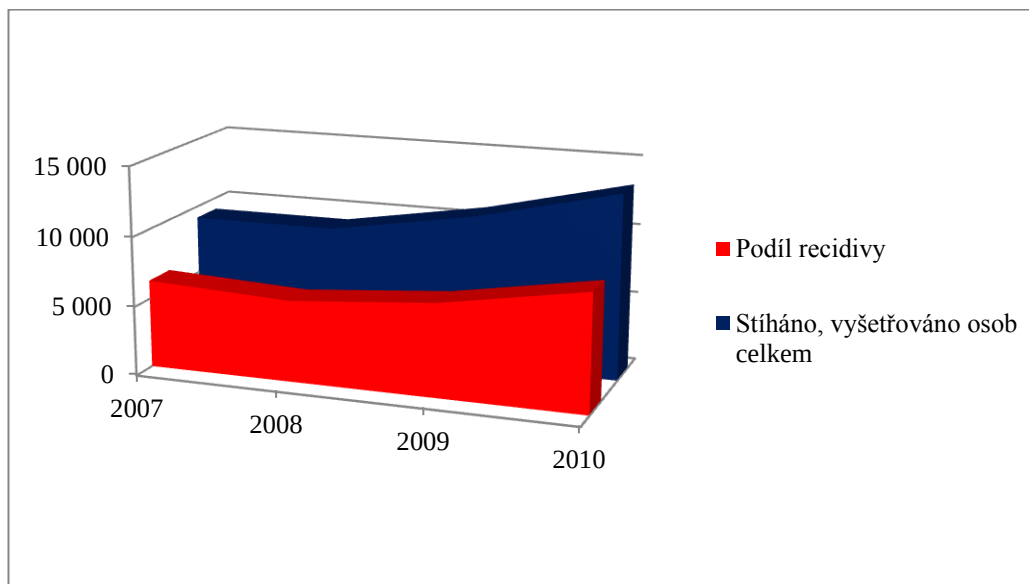
	2007	2008	2009	2010
Zjištěno	10 253	10 118	11 987	14 662
Z toho ukončeno prověřování*	10 245	10 097	11 961	14 651
Celkem v prověřování**	6	20	26	11
Objasněno	10 223	10 063	11 895	14 619
Objasněno dodatečně	0	10	25	37

*Ve statistickém období policejní orgán došel k závěru, že dle § 158 tr. řádu nasvědčují prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin a věc předal do vyšetřování nebo státnímu zástupci ve zkráceném přípravném řízení anebo odložil dle § 159a odst. 2, 3 nebo 4 tr. řádu.

**Všechny skutky, bez ohledu na statistické období, kde policejní orgán koná prověřování dle § 158 tr. řádu.

Zdroj: <http://www.policie.cz>, 28.8.2011, vlastní úprava

Graf č. 2 – Statistický výkaz kriminality – Zanedbání povinné výživy, podíl recidivy

Zdroj: <http://www.policie.cz>, 28.8.2011, vlastní úprava

4.3 Postup státního zastupitelství a soudu

Státní zastupitelství může na základě §172 Trestního řádu zastavit trestní stíhání. Pokud k tomu nejsou důvody, vypracuje státní zástupce obžalobu a předá celou věc k rozhodnutí soudu.

K rozhodnutí soudu dochází zpravidla formou trestního příkazu samosoudcem. Trestní příkaz se oprávněnému nedoručuje, ale na žádost je možno do něj nahlédnout.

Obžalovaný je oprávněn podat odpor. Pokud takto učiní, je zahájeno hlavní líčení. Tento proces je většinou velmi zdlouhavý, někdy trvá až několik měsíců. Proto se při prověřování trestného činu zanedbání povinné výživy postupuje tzv. zkráceným přípravným řízením. Toto řízení je možné pouze tam, kde jsou splněny podmínky uvedené v §179a Trestního řádu. Vzhledem k tomu, že se jedná o děti, je tato forma řízení nejvhodnější, protože mnohdy zajistí v relativně krátké době donucení povinného k plnění svých povinností. Bohužel, mnohdy však ani soudní rozhodnutí a hrozba trestu odnětí svobody nedonutí povinného rodiče platit výživné na své děti.

4.4 Výkon rozhodnutí, návrh na nařízení exekuce

Pokud nastane situace, kdy povinný neplní svou vyživovací povinnost, je možné kromě podání trestního oznámení pro zanedbání povinné výživy, podat u soudu návrh na výkon rozhodnutí. Způsoby výkonu rozhodnutí jsou srážky ze mzdy, přikázání pohledávky z účtu, prodej movitých věcí, prodej nemovitostí a podniku.

Návrh na výkon rozhodnutí lze podat k příslušnému okresnímu soudu nebo ke konkrétnímu soudnímu exekutorovi. Návrh musí obsahovat označení soudu nebo jméno soudního exekutora, iniciály oprávněného a povinného, vyličení skutečností a návrh, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí proveden.

ústavu vyplacení částky, na kterou má oprávněný nárok. Pokud soud zjistí, že povinný vlastní jiné cenné papíry nebo listiny, zajistí taktéž vyplacení nebo zpeněžení těchto listin.

Z takto nabytých peněz je možné uhradit oprávněnému část, popř. celou dlužnou částku. Tímto způsobem lze uspokojit pouze dlužné výživné, nikoli výživné splatné do budoucna.

V případě, že povinný nedisponuje žádným účtem nebo penězi na něm, může soud nařídit prodej movitých a nemovitých věcí povinného.

Pokud se jedná o prodej movitých věcí, může být v návrhu oprávněného konkrétně uvedeno, o které věci se jedná, ale není to podmínkou. Jedná-li se o návrh na prodej nemovitosti, je nutné uvést konkrétní nemovitost a oprávněný je povinen prokázat, že je tato ve vlastnictví povinného. Jakmile jsou tyto věci sepsány, soud zakáže, aby povinný s těmito věcmi jakkoli nakládal. Movité věci jsou následně prodány v dražbě, která se koná buďto v místě, kde se nacházejí, nebo přímo u soudu. Nemovitost je prodána také v dražbě, kterou provádí soudce. Soud je před dražbou povinen zajistit odhad ceny nemovitosti. Tentýž postup je uplatňován i v případě, že je povinný pouze spoluvlastníkem těchto movitých a nemovitých věcí.

Výkon rozhodnutí prodejem nemovitých věcí a nemovitostí se netýká těch věcí, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojení hmotných potřeb svých a své rodiny a které nezbytně potřebuje ke své práci nebo podnikání. To se týká zejména ošacení, vybavení domácnosti, snubního prstenu a zdravotnických potřeb. Má-li povinný nějaké věci v zástavě, i v tomto případě může soud nařídit jejich prodej.

Existují tedy dvě možnosti jak pohledávky vymáhat. Jak již bylo řečeno, je možné zvolit soudní výkon rozhodnutí nebo exekuci. Rozdíl je v průběhu vymáhání a ve finanční odměně.

Exekutor určí podle svého uvážení, jakou formu srážek zvolí a veškerá iniciativa zůstává na něm. Od toho se také odvíjí odměna, kterou může požadovat,

v některých případech se jedná až o 30% z vymožené částky.

Oproti tomu soud postupuje podle návrhu oprávněného, tedy oprávněný navrhne způsob srážek, ale je také povinen se aktivně podílet na hledání majetku, popř. zaměstnavatelů povinného. V tomto případě je soudní poplatek ve výši 2%.

4.5 Účinná lítost

V souvislosti s trestným činem zanedbání povinné výchovy nesmíme opomenout tzv. účinnou lítost. Ta umožňuje zánik trestnosti po splnění určitých podmínek stanovených zákonem. Trestnost zaniká, pokud pachatel dodatečně dobrovolně splní svou vyživovací povinnost v celém rozsahu a to dříve, než soud vyhlásí rozsudek, jak je uvedeno v ustanovení §197 Trestního zákoníku „*trestní odpovědnost za trestný čin zanedbání povinné výživy (§196) zaniká, jestliže trestný čin neměl trvale nepříznivých následků a pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek.*“¹⁹.

Aby bylo možné ustanovení o účinné lítosti uplatnit, je nutné zjištění, že ze strany pachatele skutečně došlo ke spáchání trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 196 Trestního zákoníku.

Je také nezbytně nutné, aby byl obžalovaný s touto možností seznámen v celém rozsahu, tedy konkrétně s tím, že dodatečně splněná vyživovací povinnost musí být uhrazena přesně ve výši, kterou povinný na výživném dluží. Pouze takto dojde k zániku trestného činu zanedbání povinné výživy.

Nelze však dlužnou částku jakkoli snížit ani po dohodě s oprávněným. Také se nelze s oprávněným dohodnout na splácení dlužného výživného, slibu na zaplacení nebo odpuštění dluhu.

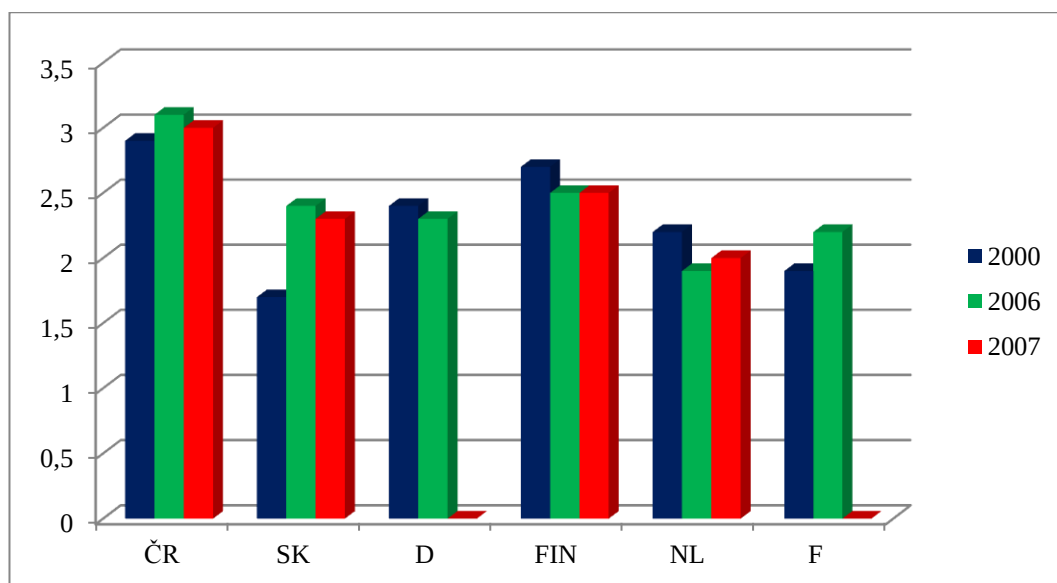
Existuje zde možnost, že dlužnou částku může za povinného uhradit jiná osoba. Podmínkou ale je, aby se povinný na zajištění úhrady aktivně podílel.

¹⁹ Zákon. č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

5 ZÁKONNÉ PROSTŘEDKY STANOVOVÁNÍ A VYMÁHÁNÍ VÝŽIVNÉHO, VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EU

Na úvod této kapitoly si ukážeme hrubou míru rozvodovosti vybraných zemí Evropské unie (viz. graf č. 3). Rozvodovost v České republice je v porovnání sice vyšší než v ostatních zemích, to ovšem nevylučuje obdobné problémy při stanovování a vymáhání výživného na děti jako u nás. Rozdíl najdeme právě v postojích jednotlivých zemí k řešení této otázky.

Graf č. 3 – Hrubá míra rozvodovosti na 1000 obyvatel

Zdroj: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-081/EN/KS-SF-08-081-EN.PDF, 1.9.2011, vlastní úprava

5.1 Slovensko

Výklad pojmu vyživovací povinnost se na Slovensku nijak zvlášť neliší od výkladu našeho. Jde o zákonnou povinnost rodičů, která trvá do té doby, dokud děti nejsou schopny se samy živit. Vyživovací povinnost není vázaná dosažením určitého věku, tedy stejně jako u nás nekončí ukončením povinné školní docházky nebo dosažením plnoletosti. Zánik vyživovací povinnosti je vždy individuální a rozhoduje o něm soud.

Rozdílný je ovšem postoj k výši výživného. Bez ohledu na schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného, je stanoveno výživné minimálně ve výši 30% životního minima. Pro letošní rok byla jeho výše na Slovensku stanovena na 86,65 € měsíčně na jedno nezaopatřené dítě. Z toho vyplývá, že minimální výživné je na Slovensku 26 € měsíčně na jedno nezaopatřené dítě. Není to mnoho, ale jak již bylo uvedeno, jedná se o minimální částku, od které se určení výživného odvíjí podle možností a schopností povinného.

V případě, že povinný rodič odmítá prokázat výši svých příjmů, předpokládá se, že výše jeho příjmu představuje dvacetinásobek životního minima na jednu dospělou osobu. V současné době se jedná o částku 3.796,60 €.

Slovensko se také rozdílně staví k situacím, kdy povinný výživné neplatí. Povinný se dopouští trestného činu zanedbání povinné výchovy v případě, že neplní svou povinnost po dobu tří měsíců v období dvou let, přičemž tyto měsíce nemusí následovat za sebou. Povinný pak může být odsouzen k odnětí svobody na dvě až tři léta.

Vymáhání výživného na Slovensku se od praktik naší země nijak neliší. Podstatně odlišný je ovšem postoj k oprávněným v případě, že je obtížné povinného donutit k plnění jeho povinností. Pokud povinný nezačne platit výživné ani po zásahu soudu či exekutora a nečiní tak tři po sobě jdoucí kalendářní měsíce, rodič pečující o oprávněné dítě možnost, požádat na příslušném úřadu práce, sociálních věcí a rodiny o tzv. náhradní výživné.

Náhradním výživným rozumíme částku na zabezpečení výživy oprávněné osoby v případě, že si tuto vyživovací povinnost neplní povinná osoba. Náhradní výživné na Slovensku poskytuje stát. Vyplácení této částky má i své podmínky. Je především nutné, aby oprávněné dítě mělo nejen trvalý pobyt na Slovensku, ale tam se i zdržovalo, dodržovalo školní docházku a průměrný měsíční příjem osoby pečující o toto oprávněné dítě nepřesáhl 2,2 násobek životního minima. Pokud jsou splněny všechny tyto podmínky, je oprávněnému poskytnuto náhradní výživné ve výši určené soudem nebo dohodou, nejvíce však 1,2 násobek životního minima. V současné době tato částka činí 103,98 € měsíčně, což nelze rozhodně považovat za částku zanedbatelnou.

5.2 Německo

Stejně jako na Slovensku, Německo nestanovuje žádný věkový limit pro trvání vyživovací povinnosti. Pro uznání vyživovací povinnosti je nutné, aby se oprávněná osoba obrátila na soud, odbor péče o mládež nebo na notáře. Zde získá vynutitelný titul, na jehož základě je možné požadovat zaplacení výživného.

Sporné řízení je vedeno výhradně soudem, povinnost hradit výživné je však uznávána notářem nebo odborem péče o mládež. Se soudním řízením jsou v Německu spojeny celkem vysoké soudní poplatky. Výše těchto poplatků se určuje podle hodnoty předmětu sporu, v našem případě se jedná o výši výživného požadovaného na prvních dvanáct měsíců po předložení nároku nebo o nejvýše požadovanou částku. K tomu jsou připočteny další náklady soudu, tedy odměny svědků a znalců. Tyto poplatky jsou splatné ve třech splátkách a hradí je strana, které to uloží soud. V zásadě je ale hradí ta strana, která ve sporu neuspěla.

Výše výživného v Německu je určována podle požadavků a potřeb oprávněného a schopností povinného. Na základě toho byly zemskými soudy vypracovány tabulky, které pomáhají stanovit výši výživného. Nejznámější a nejpoužívanější, ovšem ne právně závaznou, je tabulka vytvořená zemským

soudem v Düsseldorfu (viz. tabulka č. 3). Vychází z modelu rodiny se dvěma dětmi. Zpravidla bývá aktualizována po dvou letech, v závislosti na změnách výše příjmů.

Tabulka č. 3 – Düsseldorfská tabulka na stanovení výživného

	Čistý příjem povinného v € *	Věk dítěte částky v €				Kontrolní částka potřeby v € **
		0 - 5	6.11	12.17	od 18	
1	do 1.500	317	364	426	488	770 / 950
2	1.501 - 1.900	333	383	448	513	1050
3	1.901 - 2.300	349	401	469	537	1150
4	2.301 - 2.700	365	419	490	562	1250
5	2.701 – 3.100	381	437	512	586	1350
6	3.101 - 3.500	406	466	546	625	1450
7	3.501 - 3.900	432	496	580	664	1550
8	3.901 - 4.300	457	525	614	703	1650
9	4.301 - 4.700	482	554	648	742	1750
10	4.701 - 5.100	508	583	682	781	1850

*Výdaje související s výkonem povolání, které lze jednoznačně podle objektivních znaků vymezit vzhledem k soukromým nákladům na obživu, je třeba od příjmu odpočítat, přičemž v případě existence odpovídajících záchytných bodů může být odhadnut paušál 5% z čistého příjmu – minimálně 50 €, při práci malého rozsahu na částečný úvazek i méně, nejvíce 150 € měsíčně. Pokud výdaje související s výkonem povolání překročí paušál, pak je třeba je celkově doložit. Zohlednitelné dluhy se zpravidla odečítají od příjmu.

**Kontrolní částka potřeby osoby mající vyživovací povinnost od skupiny 2 není identická s vlastní potřebou. Tato částka má zajistit vyvážené rozdělení příjmu mezi osobou mající vyživovací povinnost a dětmi, které mají nárok na výživu. Pokud je tato částka se zohledněním jiných vyživovacích povinností pod daným limitem, pak je třeba použít tabulkovou částku nejbližší nižší skupiny, jejíž kontrolní částka potřeby není pod limitem.

Zdroj: <http://www.adikia.cz/news/nemecke-tabulky-vyzivneho-hanba-pro-ceskou-justici/>, 6.1.2012 vlastní úprava

Pokud povinný odmítá hradit výživné, lze jej stejně jako u nás stíhat podle trestního práva. Trestný čin zanedbání povinné výchovy je v Německu trestán pokutou nebo odnětím svobody až na tři léta.

Vymáhání dlužného výživného se uskutečňuje prostřednictvím běžného exekučního titulu. Na vymáhání dlužného výživného se také podílí odbor péče o mládež. Pokud oprávněnému přísluší dlužné výživné vůči povinnému, převádí se tato pohledávka na příslušný orgán veřejné moci, který ji poté může uplatnit vlastním jménem.

Totéž platí v případě záloh na výživné. Tyto jsou po omezenou dobu vypláceny oprávněnému v případě, že povinný neplatí a úřad pro zálohy na výživné tyto pohledávky vymáhá od povinného sám. Dávky se oprávněnému podle zákona o zálohách na výživné vyplácejí bez ohledu na to, zdali jsou v Německu nebo v zahraničí vynutitelné. Tam ji pak mohou orgány veřejné moci, na které tato pohledávka přešla, uplatnit.

5.3 Finsko

Podle finského zákona má dítě právo být vyživováno svými rodiči a to do věku 18 let. Rodiče jsou dále zodpovědní za náklady spojené se vzděláním dítěte i poté co dovrší tohoto věku, ale pouze pokud se to považuje za přiměřené.

Chtějí-li se rodiče dohodnout na výši výživného, mohou uzavřít písemnou smlouvu na speciálním formuláři, který schvaluje ministerstvo spravedlnosti. Tato smlouva musí být schválena sociálním orgánem příslušné obce.

V případě sporu věc projednává soud na základě žaloby. Toto soudní řízení je zpoplatněno, výše poplatku je závislá na stupni soudu a rozsahu projednávané věci. Obvykle se jedná o 70-200 €.

Výše výživného je ve Finsku stanovována individuálně. Posuzuje se i věk povinného, jeho pracovní schopnosti a možnosti účastnit se výdělečné činnosti.

Vzhledem k tomu, že životní náklady oprávněného rostou, výživné se ve stanovených lhůtách automaticky zvyšuje. Automatické zvyšování je stanovováno zákonem s návazností na příspěvky na výživu a životní náklady. Výšku výživného

je možné upravit dohodou nebo rozsudkem soudu v případě, že v okolnostech posuzovaných od stanovení výživného nastaly podstatné změny.

Jestliže povinný neplní svou vyživovací povinnost, je oprávněný nucen obrátit se na sociální orgán obce. Ten je oprávněn zajistit nucený výběr výživného. Pokud povinný nesplatí dlužné výživné ani ve lhůtě stanovené sociálním orgánem, je tento pak povinen učinit kroky k výběru výživného formou exekuce.

Na základě žádosti je možné oprávněnému přiznat vyživovací dávky, které poskytuje sociální orgán obce. Výše této dávky je 118,15 € na měsíc a jedno dítě. Tyto vyplacené dávky má právo sociální orgán vybrat zpět od povinného. Ve Finsku není neplacení výživného trestným činem, takže pouze exekuce a převedení pohledávek na orgány státní správy jsou na neplatiče výživného jedinou zbraní.

5.4 Nizozemsko

V Nizozemsku se vyživovací povinností rozumí povinnost přispívat na životní náklady oprávněného k výživě. Rodiče mají vyživovací povinnost k dětem nejen v dětství, ale i v dospělosti a to do věku 21 let. Dětem mladším 18 let hradí rodiče veškeré životní náklady i tehdy, mají-li vlastní prostředky nebo příjem. U dětí ve věku 18-20 let jsou rodiče povinni podílet se na životních nákladech dokonce i v případě, že dítě vstoupí do manželství. K dětem ve věku 21 let a starším mají rodiče vyživovací povinnost pouze tehdy, jestliže se toto dítě není schopno o sebe samo postarat, např. v případě zdravotního postižení.

Žádost o stanovení, změnu či zrušení výživného musí v Nizozemsku podat právník. Tohoto právníka je možné si vybrat ze seznamu, umístěného na webových stránkách Společnosti vnitrostátního práva nebo se obrátit na tzv.

Společnost rodinných právníků a rozvodových prostředníků, která se těmito kauzami zabývá.

Žádost na stanovení výživného musí obsahovat kromě základních údajů o dítěti i výpočet potřeb a finančních prostředků a také důvody, proč má být vyživovací povinnost stanovena. Poté může být doručena soudu.

Soudní řízení je spojeno s poplatky, které tvoří poplatek za podání věci soudu, právnímu zástupci a soudnímu vykonavateli. V případě, že žádající strana nemá náležité prostředky na úhradu těchto poplatků, po předložení potvrzení o hmotné nouzi, může využít zvláštní právní pomoci. Tento případ je pak nazýván věcí s právní pomocí, kdy většinu poplatků hradí stát. Zbytek poplatků hradí žádající strana podle svých příjmů a finančních možností. Z toho vyplývá, že v Nizozemsku je finančně náročné dospět ke stanovení výživného.

Při určování výživného je v Nizozemsku možné využít dvou možností. První je dohoda rodičů.

Pokud se rodiče nedohodnou, použijí nizozemské soudy druhou možnost, tzv. Trema pokyny pro stanovení výše výživného. Tyto pokyny jsou velmi často používané, ovšem nejsou právně závazné. Na jejich základě je použit celkový příjem rodiny za trvání manželství a z něj je určeno procento, které udává částku nezbytnou k uhrazení životních nákladů dítěte a to způsobem, na který jsou tyto děti zvyklé. Jakmile je tato částka stanovena, je následně určeno podle schopností a možností povinného rodiče, v jaké výši se bude na této částce podílet.

Aby se předešlo výrazným rozdílům při stanovování výživného, ministerstvo spravedlnosti zveřejňuje procento, jakým je výživné určeno při dohodě a jakým za pomoci soudu.

S tímto souvisí indexace výživného, což je každoroční úprava tohoto procenta. Při výpočtu tohoto procentuálního zvýšení se zohledňuje vývoj příjmů podnikatelů, vlády a jiných sektorů. Výživné je takto automaticky upravováno.

Pokud povinný rodič výživné z nějakého důvodu neplatí, je nutné

kontaktovat příslušný úřad, který se záležitostmi výživného zabývá. V Nizozemsku je jím Národní úřad pro výběr výživného (LBIO). Tento úřad je pověřen oprávněnou osobou a poté může zahájit výběr výživného od povinného např. exekucí, obstaráním mzdy nebo majetku.

Stejně jako u nás, neexistuje v Nizozemsku jiná pomoc oprávněnému, ve smyslu úhrady části nebo celého výživného např. ve formě záloh na výživné.

5.5 Francie

Podle francouzského zákona je vyživovací povinnost vyjádřením rodinné solidarity a zákonem uloženou povinností poskytovat některým příbuzným materiální podporu. Výživné je poskytováno podle úrovně potřeb oprávněného a jmění povinného.

Nárok dítěte na výživné je ve Francii rozdělen do dvou fází. První fází je povinnost výchovy a výživy rodiči dokud je dítě nezletilé nebo po dobu jeho plnoletosti v případě, že se soustavně připravuje na budoucí povolání.

Tou druhou je obecný systém vyživovací povinnosti, kdy oprávněný, tedy plnoleté dítě s ukončeným vzděláním, je povinen předložit důkaz o úrovni svých potřeb. Na základě toho je rozhodováno o přiznání výživného.

O určení, změně či zrušení výživného se ve Francii rozhoduje u soudu nejvyššího stupně, je to soud pro rodinné záležitosti. Žadatel se na něj může obrátit sám, bez účasti advokáta. Je nutné doložit veškeré doklady, které dokazují úroveň potřeb žadatele, tedy např. potvrzení o zaměstnanosti či nezaměstnanosti, dlouhodobé neschopnosti, nákladech na výživu a výchovu dítěte atd. Soudní řízení o určení výživného je bezplatné.

Ve Francii neexistují žádné, ani doporučující tabulky ke stanovování výživného. To se stanovuje na základě potřeb oprávněného a prostředků povinného.

Co se týká indexace výživného, pokud se oprávněný s povinným nedohodnou, může soud rozhodnout, že bude výživné zvýšeno, sníženo či zrušeno, dle změny poměrů.

Jestliže povinný neplní svou vyživovací povinnost, může oprávněný uplatnit provedení vykonávacího řízení, tedy obstavení movitého či nemovitého majetku, výplaty nebo účtu.

Pokud se nedaří využít těchto prostředků, má oprávněný další možnosti a to obrátit se na Ústav pro rodinné a sociální příspěvky. Tento orgán může pomoci nejen při vymáhání výživného do budoucna, ale i nedoplatků za dva roky zpětně. Navíc je tento orgán oprávněn úplně nebo částečně uhradit výživné za povinného. Tyto částky si poté od povinného vymáhá sám.

Také je možné obrátit se na státního zástupce, aby bylo provedeno veřejné vymáhací řízení, které zajistí, aby dlužná částka za posledních šest měsíců byla vyplacena z veřejného rozpočtu.

5.6 Vymáhání výživného v rámci EU

Je nezbytné zastavit se u způsobů, jakými je řešena otázka vymáhání výživného v rámci zemí EU. Každá z výše uvedených zemí používá svého práva, ale pouze v určitých případech.

Slovenské právo se uplatňuje v případě, že má oprávněný nebo povinný obvyklé bydliště na území Slovenské republiky. Totéž je možné u dětí uprchlíků, které byly na Slovensko přemístěny z důvodů nepokojů v jejich zemi.

Německé právo je použitelné pouze v případě, že oprávněná osoba má obvyklé bydliště v Německu. V případě, že má oprávněný obvyklé bydliště na území jiného státu, použije se práva tohoto státu. Pokud tento stát, nestanoví

žádné výživné, použije se právo státu, jehož jsou oprávněný i povinný příslušníky. Německé právo je použitelné, jestliže ani právo státu, kde má oprávněný obvyklé bydliště, ani právo společného domovského státu nestanoví žádné výživné.

Existuje jedna výjimka a ta se týká rozvodu. Jde o to, že pokud bylo při rozvodu manželství použito německé právo, podle tohoto práva se rozhoduje i v případě výživného.

Finský zákon je použit podle toho, zdali se dítě narodilo v manželství či nikoli. Jestliže se dítě narodilo v manželství, použije se ten zákon, jehož občanství dítě má. Jestliže se dítě narodilo mimo manželství, použije se finský zákon. Ten je použitelný také v případě, že nelze dosáhnout řešení podle zákona cizího státu.

Nizozemského práva je použito v případě, že má oprávněná osoba obvyklé bydliště v Nizozemsku. Jestliže právo země, kde má obvyklé bydliště povinný neurčí žádnou vyživovací povinnost a oprávněný má nizozemskou státní příslušnost, je užito též nizozemského práva.

Stejně jako v Německu se nizozemský zákon řídí rozvodem. Tedy pokud je rozvod veden podle nizozemského práva, je podle něj stanovováno i výživné.

Francouzského zákona je možné použít v případě, že má povinný obvyklé bydliště ve Francii, nebo pokud oprávněný i povinný jsou francouzskými státními příslušníky a požadují použití francouzského zákona. Jestliže právo státu neumožňuje získat výživné a je tato záležitost předána francouzskému soudci, je též použito francouzského práva.

Ostatní případy jsou řešeny pomocí mezinárodních úmluv.

5.7 Mezinárodní úmluvy

Aby bylo možné donutit povinného plnit svou vyživovací povinnost v rámci zahraničí, jsou nápomocny mezinárodní úmluvy. První byla podepsána 20. 6. 1956 v New Yorku. Týká se vymáhání výživného v cizině (OSN) a stanovuje způsob administrativní spolupráce mezi danými zeměmi.

Následují Haagské úmluvy z roku 1958 a 1973 o uznávání a výkonu rozhodnutí a o vyživovací povinnosti. Tyto úmluvy uvádí, jak mají dané země uznávat a vykonávat svá rozhodnutí a zabývat se i právní pomocí.

Další Haagské úmluvy z roku 1956 a 1973 dávají přednost právu země, v níž má povinný nebo oprávněný obvyklé bydliště. Existuje zde sice řada výjimek, ty se ale týkají ostatních vyživovacích povinností, nikoli vyživovací povinnosti rodičů k dětem. Za zmínku stojí pouze jediná, a to „*použití práva určeného úmluvou lze odmítnout jen tehdy, je-li zjevně v rozporu s veřejnou politikou*“²⁰.

Zatím poslední úmluvou je Haagská úmluva o mezinárodním vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností, uzavřená signatářskými státy dne 23. 11. 2007. Tato se snaží navázat na již uzavřené úmluvy a využít jejich nejlepších vlastností, zejména Úmluvy OSN o vymáhání výživného v cizině, ze dne 20. 6. 1956. Snaží se využít technologického pokroku a vytvořit systém, který se může nadále vyvíjet na základě nových požadavků a potřeb. V každém případě pamatuje na nejdůležitější hledisko a tím je zájem dětí.

Pro všechny státy, které uzavřely tuto úmluvu platí, že „*rodič(e), nebo jiné osoby zodpovědné za dítě nesou primární odpovědnost za zajištění, v rámci svých schopností a finančních možností, životních podmínek nezbytných pro rozvoj dítěte a smluvní státy by měly přijmout veškerá vhodná opatření, včetně uzavření mezinárodních dohod, k zabezpečení obnovy péče o dítě ze strany rodiče (rodičů) nebo jiných odpovědných osob, zejména pokud tyto osoby žijí v jiném státě než*

²⁰ http://ec.europa.eu/civiljustice/maintenance_claim/maintenance_claim_int_cs.htm, 20.8.2011

*dítě“*²¹. V této úmluvě se účastnické země zavazují k tomu, že budou spolupracovat a podporovat spolupráci mezi svými příslušnými orgány tak, aby bylo možné dosáhnout co nejlepšího a nejrychlejšího výsledku v jednáních o stanovování či vymáhání výživného. Budou si nápomocny při nalézání povinného, zjišťování jeho příjmů a majetkových možností a také při nabízení právní pomoci oprávněnému. Součástí úmluvy je také závazek rychlého sběru a předání výživného, aby nedocházelo k situacím, kdy se kvůli průtahům soudních jednání dostane oprávněný do hmotné nouze.

Dne 18. 6. 2011 vstoupilo v účinnost nové nařízení, které by mělo mimo jiné, ještě více usnadnit a zrychlit stanovování a vymáhání výživného v rámci členských států EU. Toto nařízení upravuje především soudní příslušnost či použitelné právo. V administrativní sféře nařizuje ustanovení ústředních orgánů, které se budou touto otázkou výhradně zabývat.

Přestože u nás tento úřad existuje již 80 let, byl jím výhradně stanoven Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (ÚMPOD) se sídlem v Brně. Díky práci tohoto úřadu, bylo dosaženo vymožení dlužného výživného ze zahraničí za rok 2009 ve výši 11 384 tisíc Kč.

V neposlední řadě jsou pro oprávněné jednou z nejdůležitějších součástí tohoto nařízení velmi krátké lhůty, určené pro komunikaci mezi úřady a větší pravomoc úřadů při získávání informací o poměrech povinného.

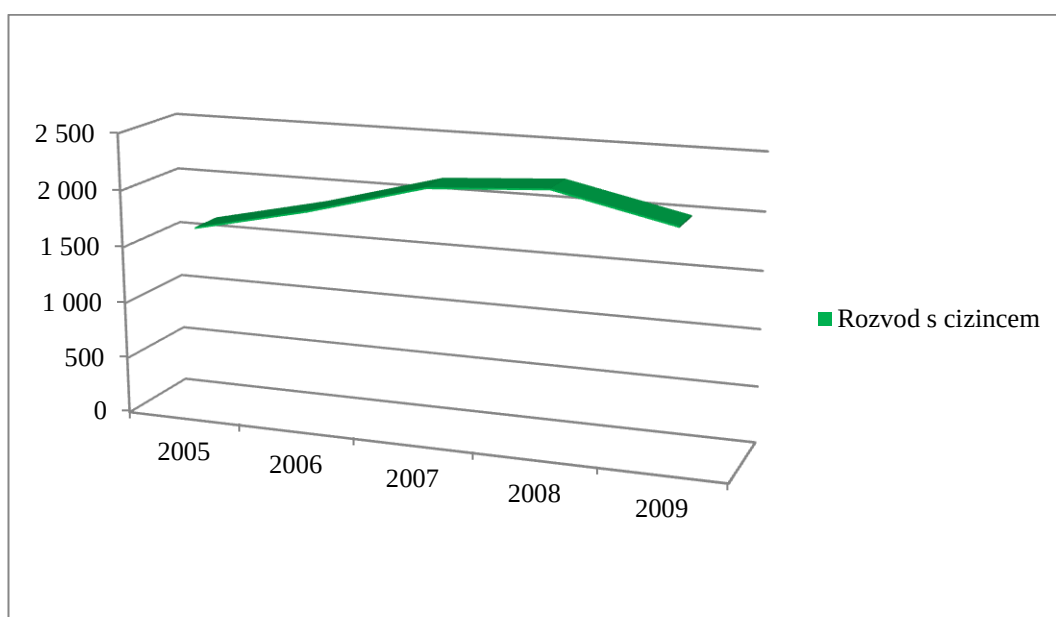
Toto vše by mělo přispět k rychlejšímu a efektivnějšímu řešení stanovování a vymáhání výživného v rámci EU a mohlo by se stát inspirací pro úpravu řešení tohoto tématu v naší zemi.

Z uvedeného grafu č. 4 vyplývá, že se počet rozvodů smíšeného manželství za posledních pět let výrazně nezměnil, ale jeho podíl na všech rozvodech dosahuje cca 7%, což není zanedbatelné. Téměř dva tisíce rodičů ročně

²¹ http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=131, 23.8.2011

se mohou potýkat s problémem stanovení a vymáhání výživného mimo ČR. Práce na zdokonalování mezinárodních smluv je tedy nezbytná.

Graf č. 4 – Vývoj rozvodovosti smíšeného manželství

Zdroj: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>, 12.8.2011, vlastní úprava

6 ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce je, analyzovat současný stav stanovování a vymáhání výživného, resp. vyživovací povinnosti rodičů k dětem, podle platných právních norem České republiky.

Pro vytvoření jistých doporučení, které by mohly vést ke zlepšení této situace u nás, bylo použito příkladů, jakým způsobem je tato problematika řešena ve vybraných zemích Evropské unie. Byly vybrány země naší mentalitě příbuzné, tedy v první řadě nám velmi blízké Slovensko, dále Německo, Finsko, Nizozemsko a Francie. Ve všeobecném pohledu se postupy těchto zemí, v porovnání s Českou republikou, nijak výrazně neliší. Avšak v každé z těchto velmi vyspělých zemí můžeme najít několik inspirativních postojů, které mají tyto země ve vztahu k problematice stanovování, vymáhání výživného a hlavně k pomoci oprávněným v případě, kdy povinný svou vyživovací povinnost neplní.

V první řadě jsme se zastavili u problematiky stanovování výživného. V České republice nejsou žádné právně závazné konkrétní postupy, jak stanovovat výši výživného. Jak bylo řečeno, výživné se stanovuje na základě potřeb oprávněného a možností a schopností povinného, přičemž je mnohdy velmi obtížné právě možnosti a schopnosti povinného posoudit a prokázat.

Přestože se pomalu zavádějí tabulky navržené bývalou ministryní spravedlnosti JUDr. Danielou Kovářovou, bylo by především nutné je uzákonit a poté upravovat.

Při problematickém zjišťování příjmů povinného, mohli bychom se inspirovat u Nizozemských pokynů Trema, kde je pro stanovení výše výživného použito celkového příjmu rodiny za trvání manželství. Ty jsou snadněji prokazatelné, tudíž je pro povinného obtížnější některé příjmy zatajit.

Druhým tématem, které je v našich zemích naprosto zanedbané, je tzv. indexace výživného. Jak bylo uvedeno, jedná se o úpravu resp. automatické zvyšování výživného.

Ve Finsku je indexace na základě zvyšování potřeb oprávněného a možností a schopností povinného upravována zákonem ve stanovených lhůtách.

Nizozemsko dokonce určuje procento na základě vývoje příjmu podnikatelů, vlády a jiných sektorů. Přestože je nutné i v těchto zemích se s povinným na zvýšení výživného dohodnout nebo tuto situaci řešit prostřednictvím soudu, byl by nizozemský příklad skvělou zbraní na naše živnostníky a podnikatele, kteří velice rádi a často manipulují s prostředky firmy právě proto, aby nemuseli platit vysoké výživné na své děti.

Posledním tématem je pojem náhradní výživné a zálohování výživného. V této problematice bychom se ani nemuseli inspirovat v sousedních státech, stačilo by vrátit se do historie naší země.

Přestože máme s náhradním výživným své zkušenosti, podívali jsme se na postupy platné v zemích Evropské unie. Setkali jsme se s ním ve všech uvedených státech kromě Nizozemska, které jako jediné preferuje naši filozofii a to snahu oprávněných a státních orgánů o vymození dlužného výživného od povinných osob prostřednictvím exekucí a obstavení mzdy či majetku.

Slovensko má jedny z nejprísnejších nároků, na základě kterých je náhradní výživné poskytnuto. Plněním povinné školní docházky začínaje a příjmy do 2,2 násobku životního minima konče.

Německo poskytuje prostřednictvím Odboru péče o mládež oprávněným po omezenou dobu zálohy na výživné, přičemž si vzniklé pohledávky vymáhá od povinného samo.

Stejný postup je uplatňován i ve Finsku, kde tyto situace řeší sociální orgán obce.

Ve Francii je zodpovědným orgánem Ústav pro rodinné a sociální příspěvky. Ten umožňuje výplatu nejen náhradního výživného, ale i dlužné částky na výživném za dobu až dva roky zpětně.

Na těchto příkladech vidíme, že zákonodárcům v těchto zemích není lhostejný osud dítěte a rodiče, který o něj pečuje a v případě, že ani státní orgán

není schopen donutit povinného plnit svou vyživovací povinnost, snaží se pomoci jiným způsobem.

Tyto poznatky můžeme shrnout do třech bodů a krátké úvahy, které by se mohly stát návrhem de lege ferenda. Zajisté by přispěly ke zlepšení situace týkající se vyživovací povinnosti rodičů k dětem a pomohla by státu v řešení této otázky všeobecně.

Jsou jimi:

- Konkrétní procento z příjmu povinného s ohledem na celkový příjem rodiny před rozvratem
- Indexace výživného
- Zavedení náhradního výživného s tím, že pohledávka přejde do rukou státu

Jedna z prvních oblastí, která by měla být upravena zákonem, je nové posuzování příjmů rodiny, které jsou základem pro výpočet výše výživného. V případě, že bude soud pracovat se zjevně prokazatelným, byť i dlouhodobým příjmem celé rodiny před jejím rozvratem s přihlédnutím k tomu, jakým způsobem se která strana na tomto příjmu podílela, bude pro něj daleko snazší, určit reálnou výši výživného.

Pro oprávněného bude v takovém případě jednoduché nashromáždit důkazy proti povinnému a pro povinného bude daleko obtížnější prokázat, že výši výživného, kterou v návrhu požaduje oprávněná strana, není schopen ze svých příjmů uhradit. Domnívám se, že by se díky těmto postupům zkrátilo řízení minimálně o jednu polovinu.

Dalším tématem, které by zasloužilo zamyšlení našich zákonodárců je indexace výživného. Stejně jako se stát každoročně zabývá valorizací důchodů, neměl by zapomínat na výši výživného. Pokud lidé pobírající důchod a s narůstající inflací mají nárok na narůstající dávky, nevidím důvod proč děti,

jedinci, kteří jsou naší budoucností, nárok na toto automatické navýšení nemají. Minimálně stejný index spotřebitelských cen za domácnosti, který je používán k výpočtu valorizace, bych navrhovala používat i v tomto případě.

Zde se však nabízí otázka, zdali by nebylo potřebné tento index ještě navýšit s ohledem na věk dítěte. V této souvislosti a v návaznosti na zvyšování inflace, by takový postup mohl minimalizovat počet soudních řízení o navýšení výživného.

Posledním bodem, který by měl být opět ukotven v našem zákoně, je zavedení náhradního výživného.

Existují názory, že pobyt dlužníků na výživném ve vězení, z nich tvoří ještě větší dlužníky. Samozřejmě, nejsou totiž povinni pracovat ani si vydělat na základní životní potřeby. Během pobytu neplatiče ve vězení jeho dluhy narůstají a s tím souvisí i nezanedbatelné částky, které jsme nuceni z našich daní za tyto pobyty neplatičů platit. Jistě by nedalo ekonomickým poradcům našich vládních činitelů moc práce vypočítat, že ušetřené peníze za zdoluhavé soudní řízení a pobyt neplatiče ve vězení, postačí na náhradní výživné, které by bylo vypláceno oprávněným.

Náhradní výživné by poté stát od dlužníka vymáhal sám a věřím tomu, že by jeho úspěšnost při vymáhání pohledávek byla větší než u oprávněných, kteří v závislosti na neznalosti svých možností a nedostatku prostředků z důvodu právě neplaceného výživného, nemají na zahájení vymáhacího řízení peníze ani síly.

Domnívám se tedy, že znovuzavedení zákona o zálohování výživného ušetří mnoho starostí nejen oprávněným, mnoho práce orgánům činným v trestním řízení, peněz státní pokladně, ale možná konečně donutí nezodpovědné rodiče plnit svou rodičovskou povinnost.

Již zmíněná petice Spravedlivé alimenty, kterou se snaží Asociace neúplných rodin přimět naše zákonodárce ke změně postavení oprávněných a povinných v problematice výživného, obsahuje další velmi důležité body, díky kterým by se situace oprávněných usnadnila, možná definitivně vyřešila. Jsem ale

přesvědčena, že prosadit všechny požadavky je běh na dlouhou trať. Pro začátek bych preferovala výše uvedené tři body, jejichž uzákonění by umožnilo jednodušší a transparentnější stanovování a vymáhání výživného. Poté bychom se mohli všichni těšit pohledem na klidné rodiče, kteří si nemusejí držet dvě a více zaměstnání a na spokojené děti, které mohou se svými rodiči trávit volný čas.

7 LITERATURA

Knihy:

- HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X
- HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z., *České rodinné právo*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita a Jan Šabata, 2006. ISBN 80-7239-192-5
- CHODĚRA, O., *Partnerství, manželství a paragrafy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0217-7
- JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 80-7178-535-0

Právní předpisy:

- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
- Zákon. č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Elektronické zdroje:

- *Adikia bohyně bezpráví sestra Iusticie* [online].
Dostupné z WWW:
<http://www.adikia.cz/news/nemecke-tabulky-vyzivneho-hanba-proceskou-justici/> 6. 1. 2012
- *Centrum Generace, o.s., Národní týden manželství* [online].
Dostupné z WWW: <http://www.tydenmanzelstvi.cz/> , 10.7.2011
- *Český statistický úřad* [online].
Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>, 12.8.2011

- *Eurostat, Statistics in focus 81/2008* [online].
Dostupné z WWW:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-081/EN/KS-SF-08-081-EN.PDF, 1.9.2011
- *Evropská komise* [online].
Dostupné z WWW:
http://ec.europa.eu/civiljustice/maintenance_claim/maintenance_claim_int_cs.htm, 20.8.2011
- *Hague conference on private international law* [online].
Dostupné z WWW:
http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=131, 23.8.2011
- *JaFBase, databáze mezinárodních úmluv* [online].
Dostupné z WWW: <http://www.jafbase.fr/docUE/Slovaquie/LoiDIP.pdf>, 3.8.2011
- *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online].
Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz>, 15.8.2011
- *Ministerstvo vnitra, sbírka zákonů, archiv červen 2008* [online].
Dostupné z WWW:
http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1948/zakon_2q.html, 26.7.2011
- *Policie ČR* [online].
Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz>, 28.8.2011
- *Portál Výživné* [online].
Dostupné z WWW: <http://www.vyzivne.info>, 13.7.2011
- *Právníci Kernkamp* [online].
Dostupné z WWW:
<http://www.kernkamp.nl/en/services/family-law/faqs-about-maintenance-payments-in-the-netherlands/>, 17.7.2011

- *Rodinné poradenské centrum, rozvod-rozchod* [online].
Dostupné z WWW:
<http://www.rozvod-rozchod.sk/vyzivne/ds-1019/archiv=0&p1=1026>,
8.8.2011
- *Sbírka právních předpisů, Průvodce zákony ČR* [online].
Dostupná z WWW:
<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=1948s057>,
26.7.2011
- *Stálé zastoupení ČR při Evropské unii* [online].
Dostupné z WWW:
http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/vymahani_vyzivneho_bude_v_eu_jednodussi.html, 2.9.2011
- *Veřejný ochránce práv Ombudsman* [online].
Dostupný z WWW:
<http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/chcete-si-stezovat/zivotni-situace-problemy-a-jejich-reseni/srazky-ze-mzdy/>, 9.1.2012

8 SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A NÁKRESŮ

Tabulka č. 1 – Návrh na stanovování výživného, s. 29

Tabulka č. 2 – Statistický výkaz kriminality – Zanedbání povinné výživy, s. 34

Tabulka č. 3 – Düsseldorfská tabulka na stanovení výživného, s. 42

Graf č. 1 - Příčiny rozvodovosti v roce 2009, s. 12

Graf č. 2 – Statistický výkaz kriminality – Zanedbání povinné výživy, podíl recidivy, s. 34

Graf č. 3 – Hrubá míra rozvodovosti na 1000 obyvatel, s. 39

Graf č. 4 – Vývoj rozvodovosti smíšeného manželství, s. 51

Nákres č. 1 – Postup srážek ze mzdy, s. 36